Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
…АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

21 оной … гарана | № 42 (16565) | 1984 оной февралиин 18, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

БҮХЭСОЮЗНА СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАГШАД

Буряадай АССР-һээ:

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС БОЛОН ВЛКСМ-эй дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаба:

1. Улаан-Үдэ хото
2. Хоринн район.
3. Хяагтын район.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаһан коллективүүд:

4. Главбурятстройн 145-дахи нүүдэл оньһожоруулагдамал колонно, Табхар тосхон.
5. Бэшүүрэй районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

…СС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ …ОВЕДТЭ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

…мическа ба …тын 1983 …түсэбые ам- …ургэхын тү- …, автономи- …дай, хизаар- …уудай, ав- …ай, городуу- …лон хүдөө- …нэгэдэлнүү- …уудай, орга- … эмхи зур- …, совхозуу- …ай Бүхэсо- … мүрысөөнэй …С-эй Цент- … СССР-эй …Совет, Про- …озуудай Бү- …ьна Совет … Централь- …жа үзэбэ. …а нягтаар … совет арад … съездын, … ноябрийн … удаадахи …ндхэбэри- …дээрэнь ам- …дүүлжэ бай- …һан абтаһан …тэмдэглэгдэ-

…тиин, ху- …лгын. тран- …ай ажахын …дай хүдэл- …алис мүры- …элгэрүүлжэ, …ыбые, арбан …жэлэй дааба- …элгэдэ ажа- …алтануудые …ническа хүг- …дисэ ургаа. … хүдөө ажа- …йлэдбэрилгэ …рт тогтуу- …үдэлдэг бо- …кономическа …жараа. Ка- …н, байрын …льна ба со- … хангалгын

объектнүүдые ашаглалгада оруулалтын ехэ программа бэелүүлэгдэһэн байна. Хүн зоной бодото ашаг олзо дээшэлээ.

Ниитын үйлэдбэриие үрэ түгэсөөр эршэдхэлгэдэ, хүдэлмэришэдэй, колхознигуудай, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй ба алба хаагшадай зохёохы үүсхэл эдэбхиие хүгжөөлгэдэ, хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанарые дээшэлүүлхэ арга нөөсэнүүдые бэдэрэн ололгодо, ашаглалгада, ажалша коллективүүдые элсүүлэн хабаадуулгада, журам болон эмхидхэлые бэхижүүлгэдэ социалис мүрысөөнэй үүргэ улам дээшэлһэн байна.

Гэхэтэй хамта үйлэдбэриин ба эрдэм, техникын хүсые, социалис мүрысөөнэй арга боломжонуудые бүри гүйсэд дүүрэнээр хэрэглээд байгаа һаа, арадай ажахыда амжагдаһан туйлалтанууд бүри ехэ байха һэн гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК партийна, совет, профсоюзай, комсомолой ба ажахын органуудай анхаралыень хандуулна. Зарим предприятинуудта, эмхинүүдтэ ажалай бүтээсэ удаанаар дээшэлүүлэгдэнэ, продукциин шанар хангалтагүйгөөр һайжаруулагдана, договорнууд болон захилнуудаар эдлэл хэрэгсэлнүүдые эльгээхэ түсэбүүд, шэнэ техникэ ба түрүү дүй дуршэл нэбтэрүүлхэ, материальна нөөсэнүүдые алмаха. Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа гаргаха даабаринууд дүүргэгдэнэгүй. Зарим республиканууд, хизаарнууд, областьнууд, районууд, предприятинууд, эмхинүүд, колхоз, совхозууд табан жэлэй гурбан жэлэй даабариие дүүргэбэгүй, промышленна ба хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэдэ, гол фондынуудые ашаглалгада оруулалгада гээгдэл гараһан байна. Ажалай ба үйлэдбэриин эмхидхэлдэ дутуу дунданууд бии.

Хаа хаанагүй эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха, социальна зорилгонуудые шиидхэхэ талаар социалис мүрысөөнэй эршэ дэлисэ хангагданагүй. Зарим ушарта абтаһан социалис уялганууд һулаар хинан шалгагдана, дүнгүүдые согсолхо үедэ түсэбүүд болон уялгануудаа дүүргэхэгүйн түлөө ажалша коллективүүдтэ, зарим хүдэлмэрилэгшэдтэ ёһотой эрилтэ табигданагүй.

СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет болон ВЛКСМ-эй Центральна Комитет тодоруулжа, тэдэниие КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнаба.

СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө 7 союзна республика, промышленностьда СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө 2 союзна республика илалта туйлаһанда тоологдобо.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнгаа, СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын 1983 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө олон автономито республиканууд, хизаарнууд, областьнууд, городууд, автономито округууд, городой 9, хүдөөгэй 206 районууд илаһанда тоологдожо, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаба.

Промышленностиин, барилгын, транспортын ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай, организацинуудай ба эмхи зургаануудай, эрдэм-шэнжэлэлгын проектнэ, конструкторска эмхинүүдэй 874 коллектив илажа, Улаан тугуудаар шагнагдаба. Тэрэ тоодо 514 коллектив СССР-эй ВДНХ-гай Бүхэсоюзна Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдээ.

Колхоз, совхозуудай, агропромышленна нэгэдэлнүүдэй, ажахынууд хоорондын ба хүдөө ажахын бусад предприятинуудай, эмхинүүдэй 750 коллектив дамжуулгын Улаан тугуудта хүртэһэн, тэрэ тоодо 250-иинь СССР-эй ВДНХ-гай Бүхэсоюзна Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн байна.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, 1984 оной түсэбые, бүхы арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые заабол дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ, Эдеэ хоолой ба Элшэ хүсэнэй программануудые бэелүүлхэ, экономико хүгжөөхэ, зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй гээгдэлые хүсэлдүүлхэ, арадай ажахын һаатал гүй хүдэлмэриие хангаха талаар социалис мүрысөө эмхидхэхыень КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК партийна, совет, профсоюзай, комсомолой ба ажахын органуудта даалгаба.

Социалис мүрысөөнэй эмхидхэлэй, үрэ дүнгэй хэмжээе дээшэлүүлхэ, ажалшан бүхэниие, бригада бүхэниие, ажалша коллектив бүхэниие тэрээндэ элсүүлэн хабаадуулха шухала. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанарые һайжаруулгада, договорнууд болон захилнуудаар түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые эльгээхэ даабаряа саг соонь дүүргэлгэдэ, эрдэм, техникын хүгжэлтэ дэбжэлтые хурдадхалгада, түүхэй эд, элшэ хүсэ, хүдэлмэриин саг болон бусад нөөсэнүүдые арьбалалгада, түсэблэлгын болон ажалай журамые бэхижүүлгэдэ мүрысэгшэдэй гол анхаралые хандуулха хэрэгтэй. Түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсэ 1 процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулха гэһэн партиин тодорхой зорилгые бэелүүлхэ шухала.

Түбэй, республиканска, һалбари һалбариин, нютагай газетэнүүд болон журналнуудай, радио ба телевидениин редакцинууд Бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй ябасые үргэнөөр харуулха, ажалшадай зохёохы бэдэрэлгэ болон үүсхэлые дэмжэхэ, түрүүшүүлэй хүдэлмэриин дүй дуршалые, эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаха харгы замуудые, хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр харуулха, зарим коллективүүдэй гээгдэлэй шалтагаануудые элирүүлхэ, хүдэлмэридэнь ушарһан бэрхэшээл түбэгүүдые, дутуу дундануудые гаталан дабахадань туһалха, мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы үүргэ дээшэлүүлгэдэ арга боломжонуудаа бүри үргэнөөр хэрэглэхэ зэргэтэй.

* * *

1983 оной бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаһан республиканудай, хизаарнуудай, областьнуудай, городуудай, районуудай, автономито округуудай ажалшадые, промышленностиин, барилгын, транспортын хүдөө ажахын ба бусад һалбаринуудай нэгэдэлнүүдэй, предприятинуудай болон эмхинүүдэй коллективүүдые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК халуунаар амаршалха зуураа хүдэлмэришэн анги, колхозно таряашад ба интеллигенци, бүхы ажалшад 1984 оной, арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөө улам үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, манай Эхэ оронои экономическа ба оборонно хүсые бэхижүүлхын, дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлдэ патриотическа уялгаяа дүүргэхэ юм гээд батаар найдажа байһанаа мэдүүлнэ.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдаһан ажалша коллективүүдэй, городуудай ба хүдөөгэй районуудай список һалбари һалбариин, республиканска, хизаарай болон областной газетэнүүдтэ толилогдохо.

…ЭР БҮТЭЭСЫН, АЛМАЛТА АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭХЭБДИ

УЛААН-ҮДЭ ХОТЫН АЖАЛШАДАЙ 1984 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

… съездын, … КПСС-эй …үдэй шиид- … бэелүүлэн, … ажалшад …политическэ … оршон бай- …кономическа …гжэлтын программые бэелүүлнэ. Улаан- …элэй гурбан жэлэй түсэбтэ даабаринуу- …омическа гол дүнгүүдээрнь амжалта-

…бһөө гадуур 5,2 миллион түхэригэй про- …и худалдагдаа. Предприятинуудые һэль- …техническэ талаарнь зэбсэгжүүлхэ, онь- …л, үйлэдбэри эмхидхэлгые, ба хүтэлбэ- …лха ехэ программа бэелүүлэгдээ. Эдэ бү- …7 миллион түхэригэй экономическа ашаг …байна.

… болон түлишын-энергетическэ нөөсэнүү- …лаар хэмжээнүүд бэелүүлэгдэжэ, 3200 …гэтэ металл, 30 миллион киловатт-час …үсэн, 1100 тонно условно түлишэ, 1300 …он дизельнэ түлишэ алмагдаа.

…шад 117,1 мянган дүрбэлжэн метр тал- …р бодхооһон, аэровокзалай байшан, Бор- … үйлсэдэ худалдаа наймаанай газар, … байлгаха саад, 330 хүнэй нэгэ доро … нарии сэмбын комбинадһаа 40-дэхи …шоһон трамвайн зам, авто-харгы ашаг- …и гэшэ.

…, авиационно транспортын, хэлхээ хол- …деэ хоолой, хүн зоной хэрэглэмжэ ханга- …удай ехэнхи коллективүүд социалис уял- …татайгаар дүүргээ. Элүүр энхые хамгаал- …дай гэгээрэлэй. научна эмхи зургаануу- … тусхай дунда һуралсалай хотын эмхи- …рилэгшэд социалис уялгануудые бэе- …а оруулаа.

…ияти болон эмхи зургаанууд республикын …уудта шефтээ абаһан ажахынуудтаа хо- … 150 гэр, хүдөө ажахын ба соёлой ажа- …тай 25 объект бариһан, тарилгын техни- …эһэн, хуряалгын хүдэлмэринүүдтэ туһа- … байна.

…рховно Соведэй һунгалтын жэлдэ туйла- …дэ батадхахые эрмэлзэн, Шэтэ хотын …шалта болоһон мүрысөөгөө хүгжөөн, …ин предприятинуудай, эмхи зургаануудай …мэ социалис уялгануудые абана.

…остиин талаар. Түсэбһөө гадуур ажалай …центээр дээшэлүүлжэ, 1984 оной түсэбтэ …болзорһоонь урид декабриин 29-дэ дүүр-

…далдаха түсэбэй дүүргэлтые хэлсээнэй … табилцатай тааруулан бэелүүлхэ.

… 7 рободууд, автомат болон тогтонгүй …инууд, үндэр бүтээсэтэй 320 шэнэ түхеэ- …алгада тушаагдахаар хараалагдана.

… ашаг үрэ дээшэлүүлхэ түсэбэй хэмжээ …ебтэрүүлһэнһээ 6,5 миллион түхэриг эко- … үрэ туйлагдаха зэргэтэй. Гүрэнэй шана- …үйлэй продукцида олгохо. 120 шэнэ, тэ- … үргэн хэрэглэмжын 70, зүйлнүүдые үй- …нээр эрхилхэ.

… хара ба үнгэтэ металл, 15 миллион ки- …трын элшэ хүсэ, 1100 тонно условно тү- …ган түхэригэй түүхэй эд болон материал-

…имаар хүдэлэгшэдэй тоо бүхы коллекти- …центдэ хүргэгдэхэ, тэрэ тоодо ажалдаа ха- …гээр салин хүлһэеэ хубаарилха гурим хэрэглэдэг коллективүүдые бүхы хүдэлмэришэдэй 40 процент болгохо.

Транспорт ба хэлхээ холбооной талаар. Ашаа зөөлгын талаар арадай ажахын эрилтэнүүдые гүйсэд хангаха, хотын пассажирска транспортын ажалые жэгдэ һайнаар хүдэлгэдэг болгохо.

Зүүн Сибириин түмэр харгын Улаан-Үдын отделениин хүдэлмэрилэгшэд жэлэй түсэбһөө гадуур арадай ажахын 80 мянган тонно ашаа зөөхэ гэһэн уялга абаа. Вагонуудые зогсоонгүй, түргөөр ашаглаһанай ашаар нэмэлтэ ашаа зөөхэ 5 мянган вагон сүлөөлхэ.

Хүндэ ба гүйсэд дүүрэнээр ашагдаһан поезднуудые жолоодохын түлөө мүрысөө үргэлжэлүүлжэ, 2,5 миллион тонно нэмэлтэ ашаа зөөхэ, шанарай тэмдэгтэй 6500 поезд отделениин түмэр харгыгаар ябуулха.

Поезднуудые жолоодохо хэрэг һайжаруулһанай ашаар 6,5 миллион киловатт-час электрын элшэ хүсэ ба 500 тонно дизельнэ түлишэ алмагдаха ёһотой.

Улаан-Үдын авиапредприяти пассажирнуудые ба ашаа зөөхэ түсэбөө декабриин 30-да бэелүүлхэ юм. Хараалагдаһан сагай ёһоор самоледуудай холын ниидэлгые 86, нютаг соогоо ниидэлгые 87 процентдэ хүргэхэ, түсэбһөө гадуур 1000 пассажир, 5 тонно почто зөөхэ.

Автомобильна транспортын предприятинууд бүхы дүнгүүдээрээ жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, даабаринуудаа 80 мянга гаран тонно ашаагаар үлүүлхэ, түлишэ-тоһодолгын 300 тонно материал алмаха болоно.

Хэлхээ холбооной болон телевидениин хэрэгсэлнүүдые хүгжөөхэ ба һайжаруулха хүдэлмэриеэ саашаданьүргэлжэлүүлхэ.

Капитальна барилгын талаар. Объектнүүдые ашаглалгада оруулха талаар түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтые декабриин 29 болотор бэелүүлхэ.

Байрын, социальна болон соёлой-ажаһуудалай хэрэглэмжын объектнүүдэй барилга эршэмтэйгээр ябуулагдаха зэргэтэй. Түсэбһөө гадуур 3 мянган дүрбэлжэн метр байра ашаглагдаха юм.

200 автобусой гараж, психоневрологическа ўбшэнтэнэй больница, 920 үхибүүдэй саад болон ясли, 420 залуушуулай һураха техническэ мэргэжэл олгодог училищи баригдаха ёһотой.

Улаан-Үдын 2-дохи ТЭЦ-эй, «Теплоприбор» заводой, «Бурятфермаш» нэгэдэлэй, 500 һууритай гостиницын, нарайлалгын байшангай, поликлиникын барилгада гаргашалагдаха капитальна һомололгын мүнгэ зөөри сүм ашаглагдаха болоно.

Худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой ба хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын талаар. Худалдаа наймаанай түрүү онол арганууды нэбтэрүүлһэнэй, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын эмхинүүдэй хүдэлмэриин ашаг үрэ ба шанар дээшэлүүлһэнэй ашаар розницно товарай эрьесын, ажаһуудалай хэрэглэмжэ бэелүүлгын түсэб декабриин 29-дэ сүм дүүргэхэ. Түсэбһөө гадуур 1 миллион түхэригэй эд бараан худалдагдахаар, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалга 20 мянган түхэригөөр үлүүлэгдэхээр хараалагдана.

Хүн зоной һуудал, байдалай хэрэглэмжэ хангалгын предприятинууд шэнэ 20 түхэлэй хүдэлмэри бэелүүлдэг болохо. Тингэжэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн 100 мянган түхэригөөр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Комплексно 4 пункт, хубсаһа шэнэлхэ ба оёхо ателье нээхэ. Хотодо ажаһуугша бүхэнэй тоогоор бэелүүлэгдэдэг хэрэглэмжэ хангалгын хүдэлмэри 42 түхэригтэ хүргэгдэхэ зэргэтэй.

1466 дүрбэлжэн метр талмайтай 6 магазин, 530 хүнэй нэгэ доро хооллохо 4 столово ашаглалгада тушаагдаха юм.

Городой ажахы болон хотые болбосон түхэлтэй болгохо талаар хэгдэхэ хүдэлмэринүүд. Саг болзорһоонь урид декабриин 29-дэ байрын гэрнүүдэй гүйсэд дүүрэн заһабарилгые, хотын байра, үйлсэ болон талмайнуудые болбосон түхэлтэй болгохо хүдэлмэри дүүргэхэ.

Хотые дулаагаар хангаха хэрэгые һайжаруулхын тула ашаглагдажа байһан ТЭЦ һэльбэн шэнэлжэ, техническэ талаарнь зэбсэгжүүлжэ, 1984—1985 онуудай үбэлэй хаһада гүйсэд бэлдэхэ.

Үйлэдбэридэ ашаглагдаһан уһа сэбэрлэдэг түхеэрэлгэнүүдэй 2-дохи ээлжээн, Советскэ райондо уһа бүлэдэг коллектор, уһаар хангадаг 6,3 километр соргонууд ашаглалгада тушаагдаха зэргэтэй.

Эрдэм, гэгээрэл, соёл болон элүүр энхые хамгаалгын талаар. Сибириин отделениин Буряадай филиалда 25 монографи болон статьянуудай согсолбори бэлэдхэгдэжэ хэблэгдэхэ.

Хотын институдуудай эрдэмтэд, хүдэлмэрилэгшэд ажахын хэлсээнэй темэнүүдээр 1 миллион 880 мянган түхэригэй хүдэлмэри дүүргэхэ. Дээдэ һургуули дүүргэгшэдэй тоо 3337-до хүргэгдэхэ байна. Мүн дунда тусхай һургуулинуудта — 3800 мэргэжэлтэд, техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудта 4090 хүдэлмэришэд бэлдэгдэхэ.

Арадай гэгээрэлэй таһагууд, һургуулинуудай багшанарай коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые шудалха, зүбшэн хэлсэхэ, бодото дээрэнь бэелүүлхэ хүдэлмэри дүүргэхэ хэрэгтэ хүсэл оролдолгоёо зорюулха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай илаһаар 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уран һайханай харалгада 30 мянган хүн хабаадуулагдахаар хараалагдана.

Сокол тосхондо элүүрые хамгаалгын фельдшерскэ пункт, 6-дахи поликлиникэдэ кабинет, үхибүүдэй 1-дэхи, 2-дохи больницануудта тусхай отделенинүүд нээгдэхэ.

Ажалай журам ба ниитын гурим бэхижүүлхэ талаар горитой хүдэлмэри бэелүүлэгдэхэ.

Социальна асуудалнуудые саг үргэлжэ шиидхэһэнэй ажалай эрхэ байдал, ажалшадай һуудал байдал һайжаруулһанай, ойлгууламжын бүхы хүдэлмэри шадамараар эрхилһэнэй ашаар арадай ажахын бүхы һалбаринуудта кадрнуудай ажалһаа гаралга ошолгые 15 процентээр хороохо.

Хуули сахилгые бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэри шангадхаха. Энээниие бэелүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй, ниитын эмхинүүдэй үүргэ дээшэлүүлэгдэхэ, хуули сахилгын органуудай ажал ябуулга саашадаа һайжаруулагдаха зэргэтэй.

Шеф ёһоной туһаламжын талаар КПСС-эй XXVI съездын, партиин ЦК-гай майн (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, хотын ажалшад колхоз, совхозуудтай тогтооһон шеф ёһоной харилсаа холбоогоо улам хүгжөөхэ, нарижуулха, республикын ажахынуудай социально-экономическа хүгжэлтэдэ туһалалсаха болоно.

* * *

Тус социалис уялганууд предприяти, эмхи зургаануудай коллективүүдтэ, районуудай партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаанууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн, КПСС-эй горкомой бюрогой, ажалшадай депутадуудай городской Соведэй, гүйсэдкомой, ВЛКСМ-эй горкомой бюрогой хамтын заседани дээрэ һайшаан дэмжэгдэһэн байна.

«Бурятцелинстрой» трестын барилгын организацинуудай коллективүүдэй түлөөлэгшэд олоороо сугларжа, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведтэ Железнодорожно һунгуулиин 514-дэхи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Улан-Удэтрансстрой» трестын 834-дэхи барилга-хабсаралгын поездын модошо дархашуулай бригадир **В. Ц. Сандановтай** уулзаба.

Депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур 834-дэхи СМП-гэй прораб Г. В. Ринчинов В. Ц. Сандановай ажалайнь намтар тухай сугларагшадта хөөрэжэ үгөөд, коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадай түлөө дуугаа үгэхыень уряалба.

Суглаан дээрэ 173-дахи ПМК-гай хүдэлмэришэн Я. И. Бесшапочный, трестын ахамад инженер В. Ж. Халбазыков 933-дахи ПМК-гай бригадир Б. Б. Шарланов, «Бурятцелинстрой» трестын нэгэдэмэл профкомой түрүүлэгшэ В. П. Рябов болон бусад үгэ хэлэхэдээ, нүхэр Санданов эрхим ажалаараа засагай дээдын зургаанда дэбжүүлэгдэхэ эрхэдэ хүртэһэн байна, тэрэ манай этигэл найдабариие харюулха гэжэ найдажа байһанаа элирхэйлбэд.

173-дахи ПМК-гай хүдэлмэришэн Я. И. Бесшапочный үгэ хэлэхэдээ, ехэнхи барилганууднӑй республикын районуудта хэгдэдэг юм. Тиимэһээ барилгашадые зөөхэ автобусууд дуталдана. Энэ асуудалые шиидхэхэдэмнай, манай депутадта кандидат нүхэр Санданов туһалха бэзэ гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

Үгэ хэлэгшэд КПСС-эй XXVI съездын, мүн КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, ажалдаа амжалта туйлахаар зэһэнхэй байнабди гэжэ мэдүүлбэ.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат В. Ц. Санданов үндэр этигэл найдабари үзүүлһэнэйнь түлөө баяр баясхалан хүргөөд, бүхы хүсэ шадалаа, эрдэм бэлигээ арад зонойнгоо аша туһада зорюулхаб гэжэ мэдүүлээ.

* * *

Улаан-Үдын Октябрьска районой 18-дахи һургуулида һунгагшад олоороо сугларжа, Октябрьска һунгуулиин 516-дахи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат **Н. Г. Гладкихтай** уулзаба.

Тус суглаае КПСС-эй Октябрьска районой секретарь Р. П. Сафонов нээжэ, депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур, нарии сэмбын комбинадай парткомой секретариин орлогшо Т. П. Дерес Н. Г. Гладкихай ажалай намтар тухай хөөрэжэ үгөөд, тэрэнэй түлөө нэгэн һаналтайгаар дуугаа үгэхыень һунгагшадые уряалба.

Суглаан дээрэ 18-дахи һургуулиин ород хэлэнэй багша М. Б. Андреева, ажалай ветеран, Социалис Ажалай Герой Р. С. Бубеев, 1-дэхи СМУ-гай штукатурщэрдэгшэ Н. Д. Шагдурова, «Спецстроймеханизация» трестын эрхилэгшын орлогшо А. Г. Зальнутдинов болон бусад үгэ хэлэбэ.

Һунгагшад Октябрьска районой 20-дохи, ба 40-дэхи кварталнуудта худалдаа-наймаанай комплекс бариха, 44-дэхи кварталда хүүгэдэй саад барижа дүүргэхэ захяануудые депутадта кандидадта үгэбэ.

Һүүлээрнь СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Н. Г. Гладких үгэ хэлэхэдээ, бүхы хүсэеэ арад зонойнгоо этигэл найдабариие харюулхын түлөө оролдохоб гэжэ мэдүүлээ.

* * *

Улаан-Үдын индустриально-багшанарай техникумдэ һунгагшад сугларжа, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд Улаан-Үдын городской һунгуулиин 360-дахи округһоо дэбжүүлэгдэһэн **Ю. Н. Родьевтой,** Железнодорожно һунгуулиин 514-дэхи округһоо дэбжүүлэгдэһэн **В. Ц. Сандановтай** уулзалга мүн лэ болоно үнгэрбэ.

ҺУНГАГШАД ЗАХЯАНУУДЫЕ ҮГЭНЭ

Манай корр.

* * *

Буряадай гүрэнэй Д. Банзаровай нэрэмжэтэ «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто багшанарай институдай актова зал соо институдай профессорнүүд, багшанар, студентнэр, судна бүтээлгын заводой хүдэлмэрилэгшэд олоороо сугларба.

Тэдэнэр Улаан-Үдын городской һунгуулиин 360-дахи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн ЛВРЗ-гэй дизельнэ цехэй слесарьнуудай бригадир Юрий Николаевич Родьев, Советскэ һунгуулиин 517-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн Буряадай гүрэнэй оперо болон баледэй академическэ театрай дуушан Дугаржап Цыренович Дашиев гэгшэдтэй уулзажа, захяа даабаринуудые үгэхэеэ ерээ.

Баярай энэ суглаае КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь Р. Р. Хориноева нээжэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Ю. Н. Родьевой этигэмжэтэ нюур — ЛВРЗ-гэй ахамад технолог Петр Николаевич Суворовто үгэ үгэбэ.

—Юрий Николаевич Родьевой даадаг бригадынхид абаһан түсэбтэ даабаринуудаа һара бүри 110—115 процент дүүргэдэг, гансал һайн шанартай продукци гаргадаг юм. Эрхим ажалайнгаа түлөө нүхэр Родьев «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, «Шэн зоригто ажалай түлөө» гэһэн медаляар шагнагдаһан, мүн «Социалис мүрысөөндэ илагша», «Коммунис ажалай ударник» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдтэ хүртэһэн юм. Ю. Н. Родьевой һунгагшадайнгаа үндэр этигэл найдабариие үнэн сэхээр харюулха байһаниинь лабтай. Тиимэһээ мартын 4-дэ һунгуулиин үдэр тэрэнэй түлөө бултадаа нэгэ хүн мэтээр дуугаа үгэхыетнай уряалнаб,— гэжэ П. Н. Суворов хэлээ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат Д. Ц. Дашиевай этигэмжэтэ нюур —түүхын эрдэмэй кандидат Светлана Васильевна Евдокимова үгэ хэлэхэдээ, РСФСР-эй арадай артист, РСФСР-эй М. И. Глинкын нэрэмжэтэ Гүрэнэй шангай лауреат Дугаржап Цыренович Дашиевай ажабайдал, ажал ябуулга дээрэ тогтобо.

Судна бүтээлгын заводой 4-дэхи цехэй бригадир Н. Н. Шнайдер, БГПИ-гэй индустриально-педагогическа факультедэй декан Г. Н. Назаров, гол мүрэнэй портын начальнигай орлогшо О. А. Окладников, ОРС-ын 8-дахи магазиниие даагша С. Л. Дашиева, ажалай ветеран, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденой кавалер Д. И. Хохряков, БГПИ-гэй түүхын болон хэлэ, бэшэгэй факультедэй студентка Валентина Лушина гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, өөһэд өөһэдынгөө коллективүүдэй ажал хүдэлмэри, туйлаһан амжалтанууд дээрэ тогтоһон, мүн ажал хэрэгыень гэдэргэнь татадаг дутагдалнуудаашье дурдаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадуудаар дэбжүүлэгдэһэн эдэ нүхэдтэ һунгагшад захяануудые үгэхэдөө, судна бүтээлгын заводто техническэ училищи барилгада, гол мүрэнэй портын хүдэлмэрилэгшэдэй байрын гэрнүүдээр хангалгада, ОРС-ын 7-дохи, 9-дэхи болон 11-дэхи магазинуудые шэнэлэн заһабарилгада туһаламжа үзүүлхыень гуйһан байна.

Түгэсхэлдэнь СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд Ю. Н. Родьев. Д. Ц. Дашиев хоёр үгэ хэлэжэ, тэдэнэртэ иимэ ехэ этигэл найдабари үзүүлһэндэнь һунгагшадта баярые хүргөөд, захяа заабаринуудыень дүүргэхэбди гэжэ найдуулба.

* * *

Политическэ гэгээрэлэй байшан соо СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадууд Ю. Н. Родьев. Д. Ц. Дашиев гэгшэдтэй хани халуун уулзалга үнгэргэгдөө.

Х. ДОРЖИЕВА.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

РАЙКОМ БА НИИТЭ ПОЛИТ-ҮДЭР

Мүнөөнэй үе сагта политическэ ойлгууламжын хүдэлмэриие ажалшадай дунда бүри гүнзэгыгөөр, доботолхы шэнжэтэйгээр ябуулха шухала гэжэ партимнай заана гээшэ. Ушар иимэһээ партийна олонхи организацинууд үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулха онол аргаар, дүй дүршэлөөр баян болоно байнхай. Тэдэнэй нэгэ шухала баримтань гэхэдэ, һара бүхэндэ нэгэ доро үнгэргэгдэдэг ниитэ полит-үдэр болоно. Түнхэнэй райондо үнгэрэгшэ жэлэй һүүлэй гурбан һара соо «Хоёр дэлхэй — хоёр ондоо байдал», «Түнхэнэй райондо — 60 жэл», «Партиин түсэб—арадай түсэб» гэһэн темэнүүдээр ниитэ полит-үдэрнүүд үнгэргэгдэһэн байна. Байгша оной январь һарада КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдээр, СССР-эй арбадахи зарлалай Верховно Соведэй юһэдэхи сессиин дүнгүүдээр ниитэ полит-үдэр район соо үнгэргэгдөө. Иимэ үдэрнүүдые эмхидхэлгэдэ гол түлэб районой хүтэлбэрилхы тушаалтад, предприяти болон эмхи зургаануудай, колхоз болон совхозуудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, юрэдөө нютагай ажабайдалые алишье талаһаань һайн мэдэхэ хүнүүд хабаадалсажа, ажалшадтан хөөрэлдөө хэнэ бшуу.

Һүүлэй үедэ КПСС-эй районно комитет хүн зоной дунда ябуулдаг хүдэлмэриеэ улам нарижуулан һайжаруулха, бүри аша үрэтэй болгохо зорилготойгоор ниитэ полит-үдэрэй болоходо бүхы аппарадаараа али нэгэ ажахыда ошожо хүдэлдэг болонхой. Иимэ хэмжээ ябуулгахадаа «Райкомой үдэр» гэжэ нэрлэгдэнэ. Энэ шэнэ янзын онол аргын гол шэглэлынь хадаа партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд ниитэ полит-үдэр тэрэ нэгэл ажахыдаа бүхы коллективүүдтэ хубааран таража, хүнүүдтэй байра дээрэнь уулзана, хараалагдаһан темээрээ хөөрэлдөө үнгэргэнэ, һонирхоһон асуудалнуудтань харюу үгэнэ, гомдол ба дурадхалнуудыень шагнана. Мүн өөһэдынгөө хубиин хэрэгээр хүнүүдэй КПСС-эй райкомой секретарьнарта орожо, һанал бодолоо үгүүлхэ арга олгоно.

Январь һарада район дотор ниитэ полит-үдэрэй үнгэргэгдэхэдэ, КПСС-эй райкомой аппарадай хүдэлмэрилэгшэд бултадаа Түнхэнэй совхоздо ошожо, ажалшадтайнь уулзаа һэн. Һү һаалиин фермэнүүдтэ ошохо байһан түлөөлэгшэ д ы н ь эгээн түрүүлэн үглөөнэй 6 часта тэндээ хүрөөд байгаа. Тэдэнэй удаа бусадынь заагдаһан коллективүүдтээ хүрэжэ ерээ. Тэдэнэр совхозой хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ бандалтай танилсаа. Удаань коллектив бүхэндэ лекци уншаһан, элидхэл хэһэн байна. Мүн республикын, районой болон ажахын 1983 оной хүдэлмэриин дүнгүүдтэй танилсуулһан зэргэтэй.

Ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулһанай һүүлээр ажалшадай хүдэлмэридэ, ажаһуудалда ямар дутагдалнуудай бии байһые элирүүлһэн байха юм. Жэшээлхэдэ, КПСС-эй райкомой секретарь Э. З. Васильева тус ажахын Шартайн һү һаалиин фермын коллективтэ хөөрэлдөө үнгэргөө һэн. Тиигэбэшье, дутуу дундануud олон ушараа. Эндэхи улаан булангыень яһала һайнаар шэмэглэгдэһэншье һаа, досоонь угаа хүйтэн, хүнэй удаан һуухын аргагүй байшоо. Зарим һаалишадынь гэр байрамнай хүйтэн байна, шэнэ гэрнүүд баригдаһагүй, түлеэн асарагданагүй гэжэ гомдол оруулаа. Мүн үхибүүдээ саадта оруулжа ядашаһан эхэнэрнүүдшье бии. Эдэ дутагдалнуудай ямар шалтагаан дээрэһээ усадхагдаагүй байһые тэрэ доронь парткомой секретарь С. Д. Гыргешкинов, совхозой директорэй орлогшо А. Ж. Комиссаров гэгшэдэй байхада элирүүлжэ, саашадаа тэдэнээ түргөөр усадхахыень заагаа. Мүн партиин райкомой секретарь Шэмхын найман жэлэй һургуулиин, Хужарай үхибүүдэй саадай хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзаа, ажабайдалаарнь һонирхон хөөрэлдөө.

Совхозой бусадшье ажалша коллективүүдтэ, жэшээлхэдэ, партиин райкомой секретарь А. П. Цымбалюк Хэрэнэй болон Енгорбойн малшадта, эмхидхэлэй таһагые даагша Н. Д. Петухов Шэмхын тракторно-таряан ажалай бригадада, Хужарай сомоной Соведэй мэдэлдэ байһан эмхи зургаануудта, совхозой управлениdo, пропаганда ба агитациин таһагые даагша В. Б. Бальбеев Могой-Горхоной һү һаалиин фермэдэ, мүн Үбэлзөөн-Нугын гүүртэдэ, хүдөө ажахын таһагые даагша Н. Д. Тарбаев Хужарай залуу мал түлжүүлгын комплексдо, «Знание» бүлгэмэй районно отделениин харюусалгата секретарь Г. Т. Балдуев модо хюрөөдэлгын цехтэ, партийна кабинедые даагша Э. А. Машукова автогаражда, инструкторнууд Н. С. Демин ба Ф. М. Иринцеев машинно-тракторна мастерскойдо, Хужарай тракторно-таряан ажалай бригадада, Тайтарагай һү һаалиин фермэ болон Елоотын хашарагуудай гүүртэдэ ошожо хөөрэлдэбэ. Тэдэнэй уншаһан лекци болон хэһэн элидхэлые т о н анхаралтайгаар шагнаһан, һонирхоһон олон асуудалнуудта тодорхой харюу тэндэхид абаһан байна.

Сэхэ үйлэдбэри дээрэнь үнгэргэгдэһэн иимэ таатай уулзалгануудые һамбаашалан, ямар юумээр дутамаг байһанаа совхозой хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ мэдүүлээ. Тэдэнэй зарим шухала юумэнүүдые дурдабал, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжые хангалгын районой управлени малшадые, механизаторнуудые һулаар хангана, Агиторигада холуур ажаһуугшадта ошожо, концерт харуулнагүй, шефүүд туһалнагүй. Тиихэдэ заримдаа хилээмэн таһалдана, юрэдөө шухаг зүйлнүүд (бензиинээр хүдэлхэ хюрөө, хүбэнтэй хүүртиг, шэрэм плита, хирпинсэ) худалдаа наймаанда хомор байна. Мүн хүдэлмэришэдэй салин хүлһэ, урмашуулгын шан хэлсээнэй ба социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор заримдаа үгтэнэгүй, ажалай стаж хараада абтанагүй гэхэ мэтын гомдолнууд ороо.

Полит-үдэрэй түгэсхэлдэ совхозой директорэй кабинедтэ уулзалгын дүнгүүд гаргагдаһан байна. Энээндэ совхозой хүтэлбэрилэгшэд, ахамад мэргэжэлтэд, дунда шатын тушаалтад уригдаа һэн. Ушарһан дутагдалнуудые яажа усадхаха тушаа эндэ шанга хөөрэлдөөн болоо.

Эдэ бүгэдэ асуудалнуудые саг дарыдань шиидхэхые совхозой дирекцидэ дурадхагдаба. КПСС-эй райкомой зүгһөө зарим асуудалнуудаар зохихо хэмжээн абтаха байха гэжэ ниитэ полит-үдэрэй түгэсхэлдэ үгэ хэлэһэн нүхэр А. П. Цымбалюк найдуулаа.

«Райкомой үдэр» эгээл иимэ түхэл шэнжэтэйгээр үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада «Сибиряк» колхоздо үнгэргэгдэһэн юм. Эндэ баһал аша туһатай хөөрэлдөөн болоһон, дутуу дундануud элирүүлэгдэһэн, тэдэниие усадхаха талаар хэмжээн абтаһан байна. Харин февраль һарада ээлжээтэ иимэ үдэр Саянай совхоздо СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтые угтуулһан бэлэдхэлэй асуудалнуудаар эмхидхэгдэһэн байна. Иимэ үдэрнүүдэй үедэ районой хүн зоной ажабайдалай яаса, тэдэнэй һанал бодол, эрилтэнүүд тодорхойлогдожо, шэнжэлэгдэжэ, зохихо хэмжээ абаха хэрэгтэ туһална. Тэрэшэлэн ажахын хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд өөһэдынгөө хүдэлмэриин дутагдалнуудые ойлгожо абана.

Гэбэшье эгээл шухалань хадаа ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриие аша туһатайгаар ябуулха, тэдэнэй ажал хүдэлмэриин эрхэ байдалые һайжаруулха хэрэгтэ гүнзэгыгөөр нүлөөлхэ арга зам олгоно.

В. ТУЛАЕВ,
манай корр.

ХАРАЖА УРМАШАХААР...

КПСС-эй ЦК-гай бүхы һунгагшадта, эрхэтэдтэ хандаһан Хандалгатай танилсажа, һуухадаа, оронойнгоо экономикын, соёл-гэгээрэлэй хүгжэлтөөр омогорхон, улам ехээр баярлабаб. Тиигэжэ совхозойнгоо һүүлэй үедэ туйлаһан хүгжэлтые тэмдэглэхэ хүсэл түрөө юм. Ажахымнай түб — Утаата һууринда дунда һургуули, соёлой байшан, сомоной Соведэй шэнэ гэр, уужам томо медпункт, хүүгэдэй саад, пекарни, хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын байшан баригдаа. Далахайда соёлой байшан, конторо бодхоогдонхой. Шэнэ гараж ашаглалгада үгтэхөөр түхеэрэгдэнэ. Фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр байрын гэрнүүд, малай байранууд олоор ашаглагдана. Хэрбээ 3—4 жэлэй саада тээ районой түб Закаменск хүрэхэнь бэрхэтэйшэг хэрэг һаа, мүнөө үглөөгүүр ошоод, үдэшэ болотор бүхы хэрэгээ бүтээгээд, гэртээ бусажа болоно. Арбаад жэлэй урда тээ манай совхозой үхибүүд, тэдэнэй тоодо бидэнэршье, хүршэ Санага тосхоной дунда һургуулида ябажа һурадаг байгаа һаа, мүнөө түрэл совхоздомнай 70 хүүгэдэй байха интернадтай дунда һургуули нээгдэнхэй. Һурагшадай һайнаар һураха, дүрбэн тэгшээр хүгжэхэ бүхы арга боломжонууд бии. Түрэл тосхоноймнай түхэл шарай жэл үнгэрхэ бүри болбосон түхэлтэй болоно. Совхозой туһаламжаар залуу бүлэнүүд уужам томо гэрнүүдые богони болзор соо бодхооно. Совхозоймнай ажал хэрэгшье урагшатай.

Би 1974 онһоо түрэл ажахыдаа хүдэлнэб. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада хани нүхэр Гэрэлмаатаяа, Дээдэ-Сэхир гэжэ малай байрада гунжадые харууһалнабди. Үнгэрһэн жэлдэ 100 гунжаһаа 97 тугал абажа түлжүүлээ һэмди. Энэшье жэлдэ эршэеэ алдангүй ажаллахые оролдонобди.

В. БАДМАЕВ,
Захааминай районой Далахайн совхозой малшан.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ Ж

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлынь хүсэндөө оробо. Онохойн модоной комбинадай технологическа зомгоолой үйлэдбэри дээрэ хүдэлдэг Василий Алексеевич Павловай бригадада үнгэрэгшэ жэл яһала урагшатай байгаа. Тус коллектив бүри октябриин 12-то жэлэйнгээ түсэбые дүүргэһэн тухайгаа мэдээсээ һэн. Түсэбһөө гадуур 5921 кубометр технологическа зомгоол гаргагдаа. Яажа иимэ амжалта туйлагдаа гээшэб?

Жэлэй урда энэ бригада шэнэ хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилһэн байна. Түрүүшын үедэ нилээд хүшэр байдал тохёолдоо һэн. Хуушанайхяараа хүдэлжэ һурашаһан зониие бригадна подрядаар хүдэлгэжэ, энэ гуримай ашаг олзотой байһые ойлгуулха гээшэ нилээд хүшэр байгаа. Гэбэшье энэ хэрэгые дүршэлтэй эмхидхэлшэд—бригадир В. А. Павлов, цехэй мастер Валентина Георгиевна Батурина гэгшэд толгойлоо. Гадна бригадын совет эмхидхэгдэжэ, бүхы хэрэгээ хамтаараа шиидхэдэг болоо. Журам эбдэхэ, ажалдаа хожомдохо, голодоһо гаргаха ушар бригадын совет дээрэ шангаар шүүмжэлдэг заншал ороо.

Тэрэ гэһээр ажалыньшье урагшатай боложо үгэбэ. Ажалдаа хабаадалгын коэффициентээр салин хүлһэеэ хубаадаг боложо, хүн бүхэнэй журам һайжараа. Энэ хугасаа соо бригада 2786 түхэриг алмаһан байна. Тэрэнэй хахадынь бригадын гэшүүдтэ шагнал болгогдон түлэгдөө. Тиимэһээ хүн бүхэн алмалтын түлөө оролдодог юм.

Мүнөө Онохойн модоной комбинадта В. А. Павловай бригадые эрхимүүдэй тоодо нэрлэдэг болонхой. Теэд тиигэншьегүй аргагүйл. Эндэ эрхим мэргэжэлтэд, оролдосотой бэрхэ хүдэлмэришэд ажаллана. Бригадын 25 гэшүүдэй 11-ниинь эхэнэрнүүд юм. Ажалынь нилээд хүшэр хүндэ, ехэ шадабари, шадалшье хэрэгтэй. Теэд үни удаан хүдэлжэ, ажалдаа мэргэжэһэн зоной дүй дүршэлые юугээр сэгнэлтэйб?

Бригадын арба гаран гэшүүд эгээл тиимэ дүршэлтэй бэрхэ зон юм. Тэдэнэй дундаһаа комбинадай ветеран Галина Филипповна Холмогоровае онсолон тэмдэглэлтэй. Тэрэ эндэ 1956 онһоо хүдэлнэ. Наһанайнгаа амаралтада гараашье һаа, түрэл коллективтээ үшөөл ажаллаһаар. Өөрынгөө баян дүй дүршэлые Галина Филипповна залуу нүхэдтөө хубаалдана. Мүн «МРН-100» түхэлэй зомгооһо жэжэдхэдэг машинын оператор Иван Гаврилович Дульский, цехэй хүдэлмэришэн Любовь Михайловна Булдина, слесарь Сергей Степанович Кубюк, кранай машинист Владимир Васильевич Казарыкин болон бусад тухай магтаалай дулаан үгэ хэлэлтэй.

Ажалша бэрхэ, эбтэй эетэй зоной ажалынь хэзээшье урагшатай байдаг. В. А. Павловай бригада «коммунис ажалай коллектив» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олон жэлдэ зүүжэ ябана. Технологическа зомгоол гаргалгаар район соогоо эрхим бригада гэжэ тоологдодог болонхой, социалис мүрысөөнэй манлайда саг үргэлжэ дабшана. Автономито республикынгаа байгуулагда-

БАЙГАЛАЙ ТОННЕЛЬ СООГУУР

Сибириин Лена мүрэнһөө Амар мүрэнэй эрье хүрэтэр бүхыдөө 30 километр утатай 8 тоннель баригдаха юм. Тэрэнэй 6-ниинь Буряадай участок дээрэ баригдажа байна. Байгалай, Байгалай эрьеын, Хойто-Муяын, Кодарай тоннельнүүдые баридаг ажалша коллективүүд гайхамшат ехэ хэмжээнэй ажал дүүргэжэ, эрхим амжалтаараа бүхы Эхэ орон дотороо, арад зонойнгоо дунда суурхажа байнхай.

Байгалай 6,7 километр утатай тоннелиин барилта дээрэ хүдэлһэн тоннельнэ 12-дохи, 19-дэхи 21-дэхи отрядуудай коллективүүд социалис мүрысөөндэ т о н эдэбхитэйгээр хабаадажа, гайхамшагта амжалтануудые туйлаа һэн. Барилгын болон промышленна баазануудһаа, түмэр хартыһаа холо, зэрлиг тайгын оёорто гранит шулуу сэгилон малтажа тоннель бариха гээшэ тиимэшье амар хэрэг бэшэ. Гэбэшье Москва, Ленинград, Харьков болон бусад городуудта метро барилсажа, баян дүршэлтэй болоһон хүнүүд, Байгалай тоннелиин барилтада тон эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, орон дотороо үзэгдөөгүй үндэр бүтээсэнүүдые туйладаг бэлэй. Ленинскэ комсомолой, түрэл Коммунис партиин хүмүүжүүлһэн хүбүүд, басагад байгаалиин бэрхэшээлнүүдһээ сухаришгүйгөөр Байгалай тоннель барижа эхилээ һэн. Москва хотодо метро барилсажа суурхаһан Ленинэй, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудай кавалер В. Р. Толстоухов залуушуулые шадамар бэрхээр һурган хүмүүжүүлжэ, ударидажа, тоннель бариха даабариха даабарияа үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэнь үүргэ нүлөө үзүүлдэг бэлэй.

Карагандаһаа ерэһэн залуу проходчик Ю. Д. Бордачевкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һарада 75 метр тоннель малтахаад, 120—130 метр тоннель малтажа, орон дотор үзэгдөөгүй үндэр бүтээсэ туйлаһан юм Л. В. Базалий ба А. Е. Леоновой хүтэлбэрилдэг бригадануудай коллективүүд мүн лэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйладаг һэн. Николай Еременкын хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив һарадаа тоннелиин 80—90 метр ханые бетоноор бүхэлжэ, түсэбтэ даабаряа 115—120 метртэ хүргэжэ, бэшэнэйнгээ дундаһаа онсо шалгардаг байгаа. Байгалай тоннелиин барилгада хабаадалсаһан бэшэшье олон хүдэлмэришэд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхадаг бэлэй. Олоной нигэжэ, түрүү онол арга, оньһон техникэ үйлэдбэридөө шадамар бэрхээр нэбтэрүүлжэ, эдэбхи үүсхэл гарган хүдэлһэн дээрэһээ Байгалай хаданууд дундуур тоннель малтаха хүдэлмэри гүрэнэй хараалһан болзорһоо анар жэлээр урид, түрэл Коммунис партиин XXVI съездын нээгдэһэн үдэр дүүргэгдээ бэлэй.

Байгалай тоннелиин хананууды бетоноор бүхэлхэ, уһа дамжуулха, агаар сэбэрлэхэ, түхеэрэлгэнүүдые тодхохо, электрын элшэ хүсэ дамжуулха лини татаха, түмэр харгын рельс табиха хүдэлмэри хэхэ ажалда олон миллион түхэриг ашаглагдаа. Тоннельнэ 12-дохи, 19-дэхи, 21-дэхи отрядуудай, барилга-хабсаралгын 651-дэхи, 581-дэхи поезднуудай, түмэр замай Северобайкальскын отделениин хүдэлмэришэд дундаа нягта барисаатайгаар ажаллажа, тоннелиин дотор талын хүдэлмэриие богони болзорой туршада эрхим шанартайгаар хэжэ дүүргээ. Тоннель соогуур ашаатай поезднуудые ябуулха үдэрые Хойто-Байгалай түмэр замшад тэсэжэ ядангяар хүлеэдэг бэлэй. Байгалай тоннелиин барилгын гол түлэб дүүргэгдэжэ, ашаанай поезднуудые ябуулха үдэр одоол хүрэжэ ерээ.

Январиин 20-ной үглөөнэй 9 часта хүндэ ашаа тээһэн тепловоз Байгалай тоннелиин баруун порталда хүрэжэ ерэбэ. Газаа шэмэрүүн хүйтэн, Киренгэ гол тээһээ хорон хүйтөөр жабарлана. Гэбэшье барилгашадай шэг шарай урма баяртайнууд. Мүнөө түрүүшын поезд тоннель соогуур гарахань бшуу. Северобайкальскын отделениин бэрхэ машинист А. П. Вигер түрүүшын ашаанай поезд тоннель соогуур жолоодон гаргаха эрхэдэ хүртөө һэн.

— 1500 тонно ашаа тээһэн поезд Байгалай тоннель соогуур гарахаар бэлэн,— гээд тепловозой машинист А. П. Витер баярай митингдэ хабаадагшадта элидхэбэ. БАМ-ай барилгашадай баяртай «Ура» хашхараан доро түрүүшын поезд Байгалай тоннель руу гүндүү шангаар хуугайлһаар оробо. Оройдоол 30 минутын үнгэрөөд байхада, ашаатай поезд тоннелиин зүүн порталда орошоһон Даван разъездэ хүрэжэ ерээд байба. Байгалай тоннель нигэжэ ашаглагдажа эхилбэ ха юм.

Буряадай участогай барилгашад ажалай үшөө нэгэ гайхамшагта илалта туйлаба бшуу. Байгалай тоннель хараалагдаһан түсэбһөө жэлээр урид ашаглалгада оробо. БАМ-ай барилгада, арадай ажахыда хэрэгтэй ашаа һаадгүйгөөр, хурдан түргэнөөр зөөхэ арга боломжо бии болобо ха юм.

СССР-эй Верховно Соведэй һунгуулиие ажалай бэлэгтэйгээр угтахаар шиидэһэн барилгашад амжалтала улам арьбадхахаар эрид шиидэнхэй, үдэр бүри үндэр бүтээсэ туйлана.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ю. К. Колгаев, машинист-инструктор; Н. Н. Таракановский; машинист А. П. Витер.

М. МИНЕЕВЭЙ фото.

ҮҮСХЭЛШЭДЭЙ ҮГЭ БАТА

Тимлюйн асбесто-цементнэ хэрэгсэлнүүдэй заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшадай хамтынгаа суглаан дээрэ үйлэдбэриин нэгэдэхи цехэй Л. К. Костылевой хүтэлбэрилдэг бригадынхидай гаргаһан үүсхэлые хаража үзэбэд. Энэ коллектив СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ 50 мянган тэбхэр шифер гаргаха, тэрэнэйнгээ 20 мянгыень алмагдаһан түүхэй эд болон электрын элшэ хүсэнэй туһаар бэлдэхэ гэһэн үүсхэл гаргаа юм.

Үүсхэлшэдэй үгэ бата. Цехүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Л. К. Костылевой хүтэлбэрилдэг бригада түрүүлэн ябана. Үнгэрһэн жэлэй социалис мүрысөөнэй дүнгөөр тэрэ «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Тус бригадынхид январь һарын түсэбһөө гадуур 152 мянган тэбхэр шифер гаргажа, абаһан уялгата даабаринуудаа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
«Байкальские огни» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ХЯАГТЫН РАЙОНОЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЭЙ 1984 ОНОЙ СОЦИАЛИС УЯЛГАНУУД

Районой хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые халуунаар хүлеэн абаһан байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түсэбүүдые районой колхоз, совхозууд амжалтатайгаар бэелүүлээ. Хэрбээ 1983 ондо түсэбэй ёһоор 60 мянган центнер орооһо гүрэндэ худалдаха байһан һаа, бүхыдөө 103.741 центнер таряан тушаагдаа. Гүрэндэ мяха, һү нооһо тушааха түсэбүүд бэелүүлэгдэнхэй. Түрүү ажалша коллективүүдэй таряашад, малшадай туйлаһан үрэ дүнгүүд, дүй дүршэлынь, үшөө хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүд ажахы бүхэндэ бии гэжэ гэршэлнэ. Тэдэниие дүүрэнээр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр үйлэдбэрилхэ гээшэ шухала гэжэ тоолоод, арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй түсэб даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө дэлгэрһэн Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, районой ажалшад 1984 ондо бэелүүлэгдэхэ иимэ уялгануудые абаа гэбэл:

Энэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ ажалайнгаа эршые шангадхажа, ажалай бүтээсые түсэбһөө гадуур нэгэ процентээр дээшэлүүлхэ, продукциин өөрынь үные 0,5 процентээр нэмэжэ хямдаруулха гэһэн ороной түрүү ажалша коллективүүдэй үүсхэлые үргэнөөр дэмжэн, ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар 212,9 мянган түхэригэй хэмжээтэй хүдөө ажахын продукци нэмэжэ абаха, продукциин өөрынь үные 169,8 мянган түхэригөөр хямдаруулхаар хараалагдаба.

Таряан ажалай талаар: энэ жэлдэ 450.000 центнер орооһо таряа, 170.000 центнер хартаабха, 17.300 центнер овощ, 62.000 центнер корнеплод суглуулха, 255.900 центнер үбһэ, 9500 тонно сенаж, 86.200 тонно силос, 360 тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ зорилготои. Тиигэжэ 60.000 центнер орооһо, 55.000 центнер хартаабха, 12.000 центнер овощ гүрэндэ худалдагдаха. Гектар бүриһөө 12,8 центнерһээ доошо бэшэ таряа, 90 центнер хартаабха, 207 центнер овощ, 190 центнер кукурузын ногоо намаа хуряаха. Уналагдадаг газарай гектар бүриһөө 16 центнерһээ доошо бэшэ таряа, 100 центнер хартаабха, 220 центнер кукурузын ургаса абахаар, сабшалангай гектар бүриһөө 17,5 центнер үбһэ, 18,5 центнер олон жэлэй ногооной ургаса хуряагдахаар хараалагдана.

Бүхы ажахынуудта газар элдүүрилгын зональна гурим нэбтэрүүлхэ. Орооһото ургамалнуудай олон жэлэй ногооной дээдэ классай үрэһэ хүрэнгэ үйлэдбэрилэн абаха ба худалдаха түсэбүүдые бэелүүлхэ.

Хабарай тарилгада бэлдэлгые сэг болзортонь дүүргэхэ. Тиин тарилгада хэрэглэгдэхэ хүрьһэ элдүүрилдэг техникээ байгша оной мартын нэгэн болотор, бүхы тракторнуудаа апрелиин нэгэн, үбһэ хуряалгада хэрэглэгдэдэг техникээ июниин 15, таряа хуряадаг комбайнуудаа июлиин нэгэн болотор гүйсэд заһабарилжа дүүргэхэ байна.

Тарялан болон сабшалангай үрэжэл дээшэлүүлхын тула 170.000 тонно наг шэбхэ, 5100 тонно минеральна үтэгжүүлгэ, тэрэ тоодо 400 тонно аммиагтай уһа газарай хүрьһэндэ оруулагдаха юм. Энэ жэлдэ 10.000 гектар тарялан буртаг үбһэнһөө, хорото хорхой шумуулнуудһаа химиин хүсөөр сэбэрлэгдэхэ, 1500 гектарта культуртехническэ хүдэлмэри хэгдэхэ байна.

Һалхинда үлеэлгэжэ, үһандаа нуража муудалгаһаа газарай хүрьһэ аршалхын тулада 24.000 гектар газар дээрэ хүдөө ажахын ургамалнуудые зуруудлан тариха, тусхай сеялкэнүүдые хэрэглэн, 25.000 гектарта тарилга хэхэ, 600 гектарта олон жэлэй ногоо тариха гэжэ шиидэгдэнхэй.

Үбэлэй, хабарай үедэ нэгэ миллион кубометр тошо халяан хүргэжэ, сабшалангуудаа 2—3 дахин уһалха.

Таряан ажалай бригаданууд болон звенонуудые хамтын подрядай гуримда оруулха хэрэгые үргэлжэлүүлжэ, жэлэй дүүрэтэр тэдэнэй гурбанай хоёр хубиень бригадна гуримаар хүдэлгэхөөр хараалагдана.

ДТ-75 түхэлэй трактораар 900, МТЗ-1200, К-700 түхэлэй трактораар 1800 эталонно гектарһаа доошо бэшэ ажалай бүтээсэ энэ жэлдэ хангаха. Тиихэдээ түлишэ-түрхилгын материалнуудай гаргашые 9 процентээр доошолуулха гэхэ гү, али 102,6 мянган түхэригэй алмалта хэхэ, электрын элшэ хүсэнэй, металлай гаргашые 3 процентээр доошолуулжа, 51,4 мянган түхэриг алмаха юм.

Энэ жэлдэ 150 механизаторые бэлдэхэ, тэрэ тоодо 9-дэхи СПТУ-да 100 хүн, ажахынуудта 50 механизатор һураха юм.

Мал ажалай талаар: тэжээл ехээр бэлэдхэһэнэй, малай үүлтэр һайжаруулжа, олоор үсхэбэрилһэнэй, шэнэ технологи хэрэглэһэнэй, фермын коллективүүдтэ хамтын подрядай гурим нэбтэрүүлһэнэй ашаар районой ажахынуудта мяха үйлэдбэрилгэ 50.048 центнертэ хүргэгдэхэ, һүн — 123.000 центнертэ, нооһон 4.526 центнертэ (бодото шэгнүүрээрнь) хүргэхэ зорилго табигдаа. Үнеэн бүриһөө 1750 килограмм һү һааха, хонин бүриһөө 3,25 килограммһаа доошо бэшэ нооһон хайшалагдаха байна. Тиигэжэ 45500 центнер мяхан, 102.000 центнер һүн, 1937 центнер нооһон (сэбэр утаһаарнь тооло-ходо) гүрэндэ худалдагдаха юм.

Районой ажахынуудта 5925 тугал, 52130 хурьган, 24.150 поршоонхо, 709 унаган абтаха гэхэ гү, али зуун эхэ малһаа 83 тугал, 83 хурьган, 65 унаган түлжүүлэгдэхээр хараалагдана.

Мал түргөөр шахан таргалуулха хэрэг һайнаар эмхидхэгдэжэ, сүүдхэ бүхэндэ үхэрэй шэгнүүр дунда зэргээр 700 граммаар, гахайн — 400, хониной — 100 граммаар нэмэгдэжэ, гүрэндэ тушаагдаха үхэрэй толгой бүриин шэгнүүр 340 килограммда, хониной—38, гахайн 100 килограммда хүргэгдэхэ юм.

Бүхы тэжээлэй цехүүдые таһалгаргагүйгөөр хүдэлгэхэ хэмжээнүүд абтаха.

Малай үүлтэр һайжаруулха зорилготойгоор 2.500 хашараг, буруунууд, 500 толгой эрэ, 13.900 толгой эмэ түлгэнүүд, 2000 томо поршоонхонууд илгаган түлжүүлэгдэхэ байна.

Һүнэй фермэнүүдтэ поточно-цеховэ арга хэрэглэлгые саашадань үргэлжэлүүлхэ. Энэ жэлдэ Харанхын, Новодесятниковско, Хуторска, Хяагтын-Адагай, Үбэр-Хэрээтын, Энхэ-Талын, Ехэ-Хүдэриин һүнэй фермэнүүдтэ иимэ арга нэбтэрүүлэгдэхэ юм. Жэлэй туршада бүхы хонишодой бригаданууд, мал шахан таргалуулгын гүүртэнүүдэй коллективүүд хамтын подрядай гуримда оруулагдаха.

Үйлэдбэриин, хүн зоной хэрэглэмжэ хангалгын, соёлой объектнүүдые барилгада 5180 мянган түхэриг һомологдожо ашаглагдахаар хараалагдана.

Малшадай, таряашадай, бригада, фермын коллективүүдэй, мүрысэжэ байдаг ажахынуудай хоорондо социалис мүрысөөнэй дүнгүүд саг үргэлжэ согсологдожо байха юм.

Социалис уялганууд 1984 оной январиин 28-да болоһон районой хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ баталан абтаа.

ИРАГУУ ДУУНАЙ ЭЗЭН

нарайгаараашье сарюухан залуу хүбүүн Дугаржаб 1958 ондо Буряадай дуу хатарай «Байгал» ансамблиин хоорто конкурсдоо абтаа бэлэй. Тэрээнээ урданьшье республиканска хайралгада һайхаадаг дуулахаг байһаныень хүгжэмэй мэргэжэлтэд өөрһөө байгаа һэн.

1959 ОНДО Москвада болоһон Буряадай искусство, литературын хоёрдохи декадада энэ ансамблиин эрэшүүлэй хоор харагшадай анхарал татаа бэлэй. Тэрэ үеэр бэшэгдэһэн (үгэ, хүгжэмынь Даша-Дондок Жалсараевай) «Хүршынгаа басаган» гэжэ дуун Москвагархидта ехээр һайшаагдаһан байна. Энэ шог дууе хоортой хамта Дугаржаб Дашиев голлон дуулдаг байгаа.

Дугаржаб Дашиев дуу-[illegible] хабаадалсахадаа, ехэ амжалтатайгаар дуулажа, дэлхэйн залуушуулай халуун алга ташалгаар үдэшэгдөө һэн. Тэрэл оной ноябрь һарада Украинын ниислэл Киевтэ манай оронойнгоо залуу дуушадай Бүхэсоюзна конкурс соносхогдожо, тэрэндэ Дугаржаб Дашиев хабаадалсажа эрхэтэй һэн.

Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, профессор, Буряадай залуу дуушадые олоор хүмүүжүүлһэн Зоя Васильевна Щелокова Дугаржабай оюун бэлигые нарин ингтаар, даамай зохидоор хүгжөөн мүлижэ, тогтоожо шадаһан байна. Иимэ һайн дуушание хүмүүжүүлһэн багшадаа, иимэ багшада һуража гараһан шабинарые баяртай, урматай байгуй [illegible]

шан болоно эхилхэдээ, арадай дуунуудые нэгэнтэ олоор өөрынгөө репертуарта оруулһан байгаа.

— Буряад арадай дуун... Ямар ирагуу аялгатай, хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй утаһа дайрама уянгатай, гүнзэгы удхатай байдаг гээшэб! Эдэ дуунуудай зэдэлжэ эхилхэдэ сэнхир хүхэ уйлар соо хүльбэрһэн уужам талын зэрэглээн, хадаһаашьеб эрэмнээн эрэһэн нэбшээһэдэ найгаһан гоё һайхан сэсэгүүд, үдэрэй аажамда сэнгэжэ бэлшэһэн адуу, мал, алад холые хэмжэн алхалһан һайн галаб бахананууд, тунгалаг сэбэр уһаараа харьһан урдаһан гол горхон нюдэндэ харагдахадаг. Буряад хүнэй [illegible] уян зөөлэн сэдьхэл, юумэн бүхэниие ухамайлалан сэдьхэжэ, сэгнэжэ, [illegible] хэмжээ бэшэ ехэ дуунай сэнхир уужам талын [illegible] мэргэнээр шэнжэлдэг бодол һанаан эдэ дуунууд соо үзэгдөөдхидэг гээшэ, 1961 ондо Свердловск хотодо һуража байһан Дугаржаб Дашиевтай анха түрүүн уулзахадаа, арадай дуунуудые түрэлһэй дуулахые шагнаад байхадаа, энэ мүнөө хэлэһэн бодолнуудни минии толгойдо ороһон юм,— гэжэ РСФСР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша, композитор Базар Цырендашиев дурсан хөөрэдэг.

Албанай хэрэгээр хүдөө нютагуудаар ябаха ушар али олон гарадаг гээшэ. Ямаршье айлда гү, али соёлой байшанда ороод һууу хадаа, — Дугаржаб Дашиевай дуулажа эхилхыень шагнахадаа, тэндэ байһан хүнүүдэй шарайе анхараарайгты. Дуунай дүүрэһэнэй һүүлээр тэдэнэр заатагүй иигэжэ хэлэхэ: «Дугаржаб Дашиевнай дуулабал даа... Ирагуу һайхан дуунай ёһотойл эзэниинь гээшэ» гэжэ тобшолол хэдэг байха.

ДУГАРЖАБ Дашиевта һайхан хоолой, артистын бэлиг шадабарине эхэ сэсэн байгаали үршөөһэн байгаа юм. 1968 оной зун Болгариин ниислэл хото— Софида Бүхэдэлхэйн залуушуул болон студентнэрэй ехэ наадан — фестиваль үнгэргэгдэбэ. Эндэ Ураалай консерватори мэнэ һая дүүргэһэн залуу дуушамнай

наха гээшэб? «Дугаржаб, одоо мүнөө шиниингээ хаанашье, ямаршье орон нютагта дуулахыешни шагнаха һуухада улайха, сайхагүйб даа» — гэжэ [illegible]

— Тэд мүнөө эндэ, Киевтэ, иимэ ехэ конкурсдо Зоя Васильевнагай һургаали [illegible] Дуушан хүн конкурсын гурбан шата дабахадаа, олон тоото хүгжэмтэ зохёолнуудые дуулажа харуулха [illegible] Одоо эндэ өөрын гараха туршалган [illegible] хоолой, «хоолой» гэжэ инструментын табисуур, артистын мэргэжэл, сценэ дээрэ [illegible] Курса адагламжада харатдажа байна бшуу.

«Дугаржаб Дашиев урихан, уян нугалбаритай, уянгатай гоё тембртэй дуушан байна. Хүгжэмэй искусствын үндэр шадабаритай байһанаа, мүн олон янзын хэлэн дээрэ дуулажа шадаха байһанаа онсолон харуулжа, бидэ, конкурсын жюрин гэшүүдые баясуулаа, — гэжэ жюрин түрүүлэгшэ, СССР-эй арадай артистка И. К. Архипова тиихэдэ хэлээ һэн.

Тиигэжэ хэдэн зуугаад дуушад сооһоо манай багахан буряад арадай хүбүүн дуушадай Бүхэсоюзна конкурсын лауреат болонхой, нютагаа бусажа ерээ бэлэй. М. И. Глинкын нэрэмжэтэ дуушадай Бүхэсоюзна конкурсын лауреат болохо гээшэ залуу дуушанай ехэ амжалта болоо һэн.

— Камерна зохёолнуудые дуулажа һураха хэрэгтэмни Ураалай консерваториин бэрхэ багшанарай нэгэн, РСФСР-эй габьяата артистка В. А. Китаева ехэ туһалһан байна. «Ураалай эрдэнинүүд» гэжэ хүгжэмэй Бүхэсоюзна фестивальда, Киевтэ үнгэргэгдэһэн 4-дэхи Бүхэсоюзна конкурсдо бэлдэхэдэмни концертмейстерни байлсаһан, тусхай дипломдо хүртэһэн юм — гэжэ Дугаржаб энэрхы дулааханаар дурдадаг юм.

«Ураалай консерватори дүүргэһэн Д. Дашиев дуушанай айхабтар ехэ бэлигтэй хүн байна»,— гэжэ мэдээжэ композитор С. Ряузов тэмдэглэһэн байдаг.

ЭДЭЭЖЭ дуушан оперо болон баледэй академическэ театрта ажаллажа эхилһээр хорёод шахуу жэл боложо байна. Театрта ороһон хүн бүхэн Дугаржабай сценэ дээрэ гаража ерэхые хүлеэн ядажа һуудаг. Театрай сценэ дээрэ табигдаһан нилээд олон оперонуудта гол партинуудые дууладаг: Чайковскиин «Евгений Онегиндэ»— Ленскын, Бородинай «Игорь тайжада» — Владимир Игоревичын, Фроловой «Энхэ-Булат баатарта» Энхын, Гуногой «Фаустда»—залуу Фаустын, Хренниковэй «Шуурган дундуур» гэжэ оперодо Ленькиин, Пуччиниин «Тоскада» Каварадоссиин, Верднин «Отеллодэ» —Отеллын, мүн Ямпиловай оперонуудта гол партинуудые дууладаг байна. Иимэ олон ондоо оперонуудта янза бүриин абари зантай образуудые байгуулха хэрэгтэ артистын баян бэлиг шадабари аргагүй хэрэгтэй гээшэ ааб даа.

Оперно партинуудые гүйсэдхэхэһөө гадна бэлигтэ артист Москва, Ленинград, Свердловск, Новосибирск, Одессэ, Краснодар, Тбилиси, Таллин болон бусад ехэ ехэ городуудта дуулажа, оронойнгоо эрхим дуушадай нэгэн байһанаа харуулаа. Тиимэһээ 1980—1982 онуудта һайн концертнэ программа бэлдэжэ гүйсэдхэһэнэйнтөө, тиихэдэ П. Чайковскын «Елбэрэй хатанда» Германэй, Д. Вердиин «Отеллэдэ» Отеллын, Ж. Бизегэй «Кармендэ» Хозен, Б. Ямпиловай «Шэдитэ нюусада» Банрай партинуудые һайнаар гүйсэдхэһэнэйнгөө түлөө артист 1983 ондо РСФСР-эй Гүрэнэй М. И. Глинкын нэрэмжэтэ шанда хүртэһэн байна.

Орон соогуураа гастрольдо ябахаһаа гадна Д. Дашиев Монголой Арадай Республикада, Вьетнамда өөрынгөө бэлиг шадабари харуулһан байна.

Үнгэрһэн жэлдэ МНР-тэ үнгэргэгдэһэн заншалта совет-монгол хани барисаанай үдэрнүүдтэ зорюулагдаһан концертнүүдтэ Дугаржаб Дашиевай дуулахада зал соо һууһан хүнүүд дуушантай хамта дабтан дуулалдадаг байгаа. Харагшад, шагнагшадые харагдашагүй суранзан утаһаар бэе тээшээ татажа шадаха гээшэ артистын оюун хурса бэлигые гэршэлжэ үгэнэ.

Д. Ц. Дашиевай бэлиг шадабари гансашье искусствада бэшэ, тэрэнэй бүхы ажал хэрэгтэй эли тодоор мэдэрэгдэжэ байдаг. Тэрэ ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Коммунист Дугаржаб Цыренович хоёр удаа райсоведэй депутадаар һунгагдаһан, КПСС-эй Улаан-Үдын городской комитедэй гэшүүн, партиин Буряадай Обкомой гэшүүндэ кандидат, мүн Бүхэроссиин театральна бүлгэмэй Буряадай таһагай правлениин түрүүлэгшын уялга дүүргэдэг. Областной партийна организаци КПСС-эй XXVI съездэдэ Д. Ц. Дашиевые делегадаар һунгажа, ехэ этигэл найдабари үзүүлээ һэн.

— Эхэ орондоо иимэ үе сагта ажаһууһандаа омогорходогби. Ниитын хэрэгтэ хабаадалсадаг байһандаа жаргалтайб. Иимэ мэдэрэл уран һайханай бүхы түлөөлэгшэдые зоригжуулдаг, өөрынгөө творческо уялгада харюусалгатайгаар хандахые уряалдаг байна,— гэжэ бэлигтэ дуушан хэлэдэг.

Буряад оронои солото хүнүүдэй нэгэн Дугаржаб Дашиев арадайнгаа дунда тон хүндэтэй болонхой. Этээл тиимэһээ Буряадай Гүрэнэй Ленинэй ордентэ оперо болон баледэй академическэ театрай, Буряадай Гүрэнэй «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай, Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин хүдэлмэрилэгшэд, профессорнууд, багшанар, артистнууд, студентнэр, алба хаагшад Советскэ һунгуулиин 517-дохи округһоо СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй депутадта кандидадаар РСФСР-эй арадай артист, РСФСР-эй Гүрэнэй шантай лауреат Дугаржаб Цыренович Дашиевые нэгэн һаналтайгаар дэбжүүлһэн байна.

Арадайнгаа энэ үндэр этигэл найдабарие оюун бэлигтэ нүхэрнай эрхим ажалаараа гүйсэд харюулха байха.

Д. САМБОЦЫРЕНОВ,
Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ.

КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэнэбди

ҺАЙШААН ДЭМЖЭНЭБДИ

Һаяхан Загарайн районой Эрхирэгэй дунда һургуулида багшанарай болон түрэлхидэй хамтын суглаан болобо. Тэндэ суглаарагшад «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хүбилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай проектые зүбшэн хэлсэһэн байна.

Һургуулиин директорэй орлогшо А. Б. Ирдынеевэй «Проектын гол удхые суглаарагшадта хөөрэжэ үгэһэнэй удаа зүбшэн хэлсэлгэ эхилээ һэн. Багшанарай, түрэлхидэй зүгһөө нилээд олон һонирхолтой дурадхал оруулагдаа. Тэдэнэй удхые товшохоноор дамжуулбал, иимэ байна.

Һурагшадаймнай олонхинь буряад үхибүүд гээшэ ааб даа. Зүгөөр эдэнэймнай хэнииинь түрэлхи хэлэеэ һайн мэдэхэб гэһэн асуудал табибалнай, үсөөхэн лэ зон тоологдохо байна. **Үндэһэн буряад хэлэеэ үхибүүд шудалха ёһотой,** тэрэ мүртөө **һайнаар шудалха зэргэтэй** гэжэ тус суглаан дээрэ олон хүн тэмдэглээ. Энэ нэгэдэхеэр.

Хоёрдохёор, **4-дэхи, 7-дохи, 9-дэхи, 11-дэхи классуудта, һуралсалай жэлэй түгэсхэлдэ онсо шухала предмедүүдээр** (ород хэлээр, математикаар г. м.) **шалгалтануудые тушаажа абадаг болоо һаа,** аша үрэ ехэтэй байха һэн гэжэ һанагдана. Үхибүүднай һуралсалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болохо һэн гэлсэбэ.

Балшар бага наһанһаа, һургуулида һуража ябахаһаа хойшо ажалда дурлажа, ашатуһыень мэдэрдэг болохо гээшэ тон һайшаалтай гэжэ суглаарагшад тэмдэглээ. Энээнһээ уламжалан, һурагшадай хүдэлдэг мастерскойнуудай, ажалай болон амаралтын лагерьнуудай һуралсалай материальна баазые һайжаруулха гээшэ тон шухала. **Һургуулиинхид элдүүрилхэ өөрын газартай, техникэтэй байха ёһотой.** Энэ асуудалые совхозой хүтэлбэрилэгшэд багшанарай коллективтэй хамта һаяын сагта шиидхэхэ зэргэтэй.

Үхибүүдые зургаатайһаань һургажа эхилхэ гэһэн проектын пунктые суглаарагшад нэгэн дуугаар дэмжэхэ зуураа, мүн лэ өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые нэмэжэ хэлэһэн байха юм. Тэрэ тоодо **классуудай бүридэлые хубилгажа, үхибүүдэй тооe 30-аад һурагша болотор үсөөрүүлхэ** гэһэн дурадхал зүйтэй гэжэ һанагдана. Муу һурадаг һурагшадтай нэмэлтэ хэшээлнүүдые үнгэргэхэ арга боломжо олдохо һэн. Шалгаха дэбтэрнүүдшье үсөөржэ, хэлэ ба литература, математика заадаг багшанарай ажалынь хүнгэн болохо байна ха юм.

Һурагшадые уран һайханай талаар хүмүүжүүлгын асуудалнууд эндэ халуунаар зүбшэгдөө. Эрхирэгэй соёлой байшангай директор Д. Д. Дампилон нютагайнгаа соёлшодтой һургуулиинхидай саг үргэлжын харилсаатай байха тушаа хэлэһэн байна. Соёлой байшангай дэргэдэ мүнөө хэдэн кружок хүдэлнэ. Дуунай, хатарай кружогуудай гэшүүд малай фермэнүүдээр, полевой стануудаар ябажа, хужарлама һонин концертнүүдые харуулна. Һургуулиин үхибүүдые тус кружогуудай хүдэлмэридэ улам эдэбхитэйгээр хабаадуулха зэргэтэйбди гэжэ нүхэр Дампилон онсолһон байха юм. Тиихэдэ нютагтаа хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулитай болобол, һайн бэлэй гэһэн һанамжатай зон олон байгаа.

Анхан колхозой конторо байһан хуушан гэр соо һургуулимнай мүнөө оршоно. Үглөөнһөө үдэшэ болотор эндэ хоёр халаанда һурагшад заалгана. Классһаа гадуур хүдэлмэри һурагшадтай үнгэргэхэ гэхэдэ, сүлөө класс байдаггүй гэжэ багшанарнай голхордог. Нютагтамнай шэнэ һургуули баригдахань гэжэ һураг суу тараһаар үнинэй, теэд саг ошожол байна гээшэ ааб даа. Тиигээдшье олон багшанарнай байра байдалаар хангагданагүй гэжэ суглаан дээрэ сэхэ хэлэгдээ. Тиин багшанарай байрые бариха тушаа асуудал эндэ тодоор табигдаба.

Эдэ мэтын эрилтэ, дурадхалнууд суглаан дээрэ халуунаар зүбшэгдэһэн байна. Иигэжэ «Юрэнхы эрдэмэй ба мэргэжэлэй һургуулиие хубилган шэнэлэлгын гол шэглэлнүүд» тухай КПСС-эй ЦК-гай Проектые нютагаймнай ажалшад һайшаан дэмжэхэ зуураа түүхэтэ энэ документдэ зохёохы үндэр мэдэрэлтэйгээр хандажа, өөһэдынгөө һанамжа, дурадхалнуудые оруулалсаһан байха юм.

Д. ДИМИТРОВА,
Загарайн районой Эрхирэгэй дунда һургуулиин багша.

ҺУНГАЛТАҺАА ҺУНГАЛТА ХҮРЭТЭР

ХҮН ЗОНОЙ АЖАБАЙДАЛ ҺАЙЖАРНА

СОЦИАЛИЗМЫН бэхижэн, хүгжэн дабшалгын али бүхы шатануудай үе сагта ажалша хүн хадаа манай обществын эгээл дээдын баялиг мүн гэжэ КПСС-эй ба Совет гүрэнэй сэгнэдэг байһые түүхын дүршэл баримтална.

Манай республика дотор һарын дунда зэргын сали хүлһэн 1979 онойхитой сасуулбал, 11 процентээр ургажа, 204 түхэригтэ мүнөө хүрөөд байна.

Мүнгэн олзын улам ургажа байһан ушар республикын хүн зоной эд хэрэгсэл худалдан абаха арга боломжые дээдэ хэмжээндэ хүргэнэ. 1979—1983 онуудай туршада автономито республикын гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай розничо эрьесын хэмжээн 22 процентээр ургажа, 1983 ондо 1128418 мянган түхэригтэ хүрэбэ. Ургамалай ба малай тоһо, кондитерскэ ба һүнэй зүйлнүүдые, тэрэшэлэн телевизор, хубсаһа угаадаг машина, арһан гутал, оёгдомол хубсаһан гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые худалдан наймаалга нилээд ехээр нэмээ.

Ниитын эдеэ хоол эмхидхэлгэ хүн зоной материальна хэрэглэмжые хангалгын шухала шатань болоно. Ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай худалдаанай эрьесэ 1983 ондо 87173 мянган түхэригтэ хүрэһэн байна гэхэ гү, али 1979 онойхиһоо 21 процент ургаа. Буйлуулгын шанар һайжараа.

Республика дотор 60 мянган хүнүүдые нэгэ доро эдеэлүүлхэ һууритай ниитын хоолой 1200 предприяти хүдэлнэ. 100 мянга гаран хүдэлмэришэд болон алба хаагшад, 20 мянга шахуу студентнэр, юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудай, техническэ училищинуудай 100 мянга гаран һурагшад ниитын эдеэ хоолой предприятинуудай туһаламжада хүртэнэ.

Ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан хүн зоной аша туһада шухала үүргэ дүүргэнэ. СССР-эй Верховно Соведэй урда бөлоһон һунгалтаһаа хойшонхи табан жэлэй хугасаада хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалга 30 шахуу процент ехэ боложо, 1983 ондо 24 миллион 807 мянган түхэригтэ хүрэбэ бшуу.

Транспорт, хэлхеэ холбоон, харгы барилга, коммунальна ажахы гэхэшэлэн һалбаринууд хүн зоной аша туһада алба хэнэ. 1979—1983 онуудай хугасаада коммунальна предприятинуудай материально-техническэ үндэһэ һуурие бэхижүүлгэ үргэлжэлөө, уһа дамжуулгын, канализациин сетьнүүд улам һунаагдаа, бани, гостиница болон бусад объектнүүд улам олошороо.

Социальна тэдхэмжын органуудай бүридхэлдэ оронхой пенсионернүүд мүнөө 166 мянган хүн болонхой. Социальна тэдхэмжэдэ республика доторoo 100 миллион түхэриг гаргашалагдана. Интернат-байшангуудые бариха, заһабарилха талаар горитой хүдэлмэри хэгдэнэ.

Үнгэрһэн табан жэлэй туршада байрын гэрнүүдые барилга үргэнөөр, хурданаар ябуулагдажа байгаа. Айл бүхэниие байратай болгохо гэһэн ёһо гурим баримталагдаа. Үнгэрһэн табан жэлэй хугасаада байрын гэр барилгада 330 миллион түхэригэй капитальна һомололго зорюулагдаа. 1 миллион 500 мянга гаран дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Республика дотор мүнөө үедэ 5 санатори болон курортнууд, аршаанаар эмшэлгын 5 лечебницэ, амаралтын 18 гэр, 21 профилактори, 6 пансионат хүдэлнэ.

В. КУЗНЕЦОВ,
КПСС-эй обкомой лектор.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

КОНТЕЙНЕРЭЭР АШАА ЗӨӨЛГЭ ҮРГЭДЭНЭ

БЕРЛИН. ГДР-эй транспортын эмхи зургаануудай контейнерээр ашаа зөөлгын хэмжээн саг үргэлжэ үргэдэнэ. Һара бүри республикын түмэр замуудаар томо түмэр контейнернүүдые ашаһан хоёр мянганһаа дээшэ ашаанай состав үнгэрдэг байна. Тэдэнэр далайн портнуудта, промышленна түбүүдтэ, предприятинууд болон барилгын талмайнуудта ашаа зөөдэг.

Контейнерээр ашаа зөөхэдэ юугээрээ булюуб гэхэдэ, ажалынь бага байдаг, саг алмагдадаг байна. Мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор, энэ арга ашаа зөөлгын өөрынь үнэ сэнгые хахад шахуу хубяар хямдаруулха арга олгодог юм. Тиимэһээ оронoй далайн ба түмэр замай транспортда контейнерээр ашаа зөөлгэ ехээр дэлгэржэ байнхай. Жэшээлбэл, Чехословакиин, Венгриин ба Австриин предприятинуудай продукцитай контейнернүүд олохон оронуудта эльгээгдэнэ.

Мүнөө үедэ оронoй бүхы округуудта контейнернүүдые тушаан абадаг 30-һаа дээшэ станци хүдэлнэ. Промышленна предприятинууд болон комбинадууд өөрын контейнерэ талмайтай боложо байнхай. Шведт гэжэ промышленна хотын предприятинууд энэ талаар үүсхэл гаргаһан байгаа.

Контейнерээр ашаа зөөлгые улам нарижуулан һайжаруулха ба үргэдхэхэ гээшэ ашаа зөөлгые хүгжөөхэ талаар Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй программын шухала хубинь болоно.

ТЕХНИКЭ БЭЛЭН БОЛГОНО

ПРАГА. Хүдөө ажахын техникые хабарай—зунай хүдэлмэридэ бэлдэлгын ябаса тухай ЧССР-эй хүдөө ажахын районно болон областной управленинүүд элидхэнэ. Тракторнуудай болон бусад техникын хахадһаа үлүү хубинь бэлэн болгогдоо гэжэ мэдээсэгдэнэ. Механизаторнууд плугууд болон сеялкэнүүдые заһабарилгада онсо анхаралаа хандуулна.

Зарим ажахынуудай кооператорнууд хүрьһэ элдүүрилгын зарим хэрэгсэлнүүдые өөһэдынгөө хүсөөр заһабарилна, саахарай свекло, овощ, кукурузын тарялангай хойноһоо харууһалха агрегадуудые уралан нарижуулагшадай туһаламжаар нарижуулан һайжаруулна.

ТҮРҮҮ ДҮЙ ДҮРШЭЛЭЙ ҺУРГУУЛИ

БУДАПЕШТ. Республикын хойто хубидахи Бабольно гэжэ томо тосхон түрүү дүй дүршэлтэй һургуули болонхой. Эдэ үдэрнүүдтэ хүдөөдэ хүдэлдэг мэргэжэлтэдэй шадабарие дээшэлүүлхэ курса эндэ хүдэлжэ эхилээ. Мянгаад агрономууд, тарялан ажалай бригадануудай бригадирнууд эгээ түрүүлэн долоон хоногой бэлэдхэл гараба.

Мэргэжэлтэдэй бэлэдхэлые дээшэлүүлгэ ба һуралсал эмхидхэлгэ хадаа Венгриин үйлэдбэриин «ИКР» гэжэ кукуруза тарижа ургуулха талаар томо нэгэдэлэй ажал ябуулгын шухала шэглэл болоно. Тус нэгэдэлдэ хоёр зуу гаран совхоз, кооператив ородог юм.

[...]ЮЗУУДАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН ФЕДЕРАЦИИН АМАРШАЛГА

[illegible] эсэргүү[illegible] [illegible]дэжэ байһан [illegible]үү зэргэнүүд[illegible] [illegible] миллион [illegible]профсоюзуудай [illegible]едераци амар[illegible] ядерна дай[illegible]оуулан сара[illegible]алан тайба[illegible]гэнэн хүн бү[illegible]үрүүшын эр[illegible] түлөө тэдэ[illegible]то тэмсэлые хүндэлжэ байһанаа мэдүүлнэ гэжэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын үдэрэй дүтэлжэ байһантай дашарамдуулан, ВФП-гэй эндэ тараагдаһан амаршалга дотор тэмдэглэгдэнэ.

Байгша ондо энэ һайндэр американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо тараан тодхоһонһоо, бүмбэрсэг, дэлхэйн элдэб районуудта Рейганэй захиргаанай улам үргэнөөр хамааралсажа, байһанһаа уламжалан, уласхоорондын байдалай айхабтар орёо хүндэ боложо байһан үедэ энэ һайндэр тэмдэглэгдэхэ байна. Мартын 8 буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулхын түлөө, бүхы түхэлэй ядерна буу зэбсэгүүдые, хүн зониие олоорнь хюдаха, бусад зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые гүйсэд дүүрэнээр хорихын түлөө тэмсэлэй үдэр болохо ёһотой гэжэ амаршалга дотор хэлэгдэнэ.

Шэнэ общество байгуулгада үргэнөөр хабаадалсадаг, ажабайдалай бүхы асуудалнуудаар адли тэгшэ эрхэтэй социалис оронуудай ажалша эхэнэрнүүдтэ ВФП амаршалга эльгээнэ. Хүдэлмэригүйдэлгэдэ эсэргүү, ажалшадай эрхэнүүдые хаһадаг транснациональна корпорацинуудай политикада эсэргүү тэдэнэй тэмсэлые дэмжэжэ, тэдэнэртэй һанал нэгэтэй байһан тухайдаа Профсоюзуудай Бүхэдэлхэйн Федераци капиталис оронуудай эхэнэр ажалшадые найдуулна. Национальна бэеэ дааһан байдалай, хүнэй эрхэнүүдэй түлөө, шэнэ түхэлэй колониализмда, үндэһэ яһанай илгаа гаргалгада, апартеидтэ, диктатурада, бүхы түхэлэй дарлалга мүлжэлгэдэ эсэргүүсэн тэмсэдэг баатар габьяата эхэнэрнүүдтэ ВФП мүн лэ амаршалга эльгээнэ.

ТАСС — АПН
ХИЛЫН СААНАҺАА

[...] КОМИССИИН СЕССИ

[illegible]эрнүүдэй бай[illegible] [illegible]ые эрхилдэг [illegible]сиин ээлжээтэ, [illegible] Венедэхи уласта нээгдэбэ. [illegible]ын 32 гүрэ[illegible]до СССР-эй ба [illegible]Р-эй түлөөлэг[illegible] ООН-ой тусхай [illegible]хи зургаануу[illegible]ствада хабаа[illegible], националь[illegible] хүдэлөөнүү[illegible]дэй адаглагшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Политическэ ба социально-экономическа ажабайдалда, эб найрамдалай, уласхоорондын шахардуу байдалые һулаоуулхын, буу зэбсэгүүдые хураахын түлөө тэмсэлдэ эхэнэрнүүдэй хабаадалгатай нягта холбоотой асуудалнуудые комисси хаража үзэхэ.

Советскэ Союзай үүсхэлээр ООН-ой баталан абаһан эхэнэрнүүдые али бүхы талаарнь газаашалан харшалалгые усадхаха тухай конвенциин дүримүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ асуудалнуудые сесси дээрэ хаража үзэхэ байна. Мүнөө үедэ Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүн-гүрэнүүдэй гурбанай нэгэ хубинь тэрээндэ хабаадана. Тиимэһээ конвенцидэ хабаадагшадай тоое үргэдхэхэ, тухай асуудал сессиин зүблэхэ зүйлдэ табигдаһан асуудалнуудай нэгэниинь болоно.

ХАНОЙДОХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ХАНОЙ. СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг хани ёһоной албанай хэрэгээр Вьетнамда ерэһэн Индонезиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй ахамад командалагша Б. Мурданитай уулзаба. Вьетнамай болон Индонезиин хоорондохи али бүхы харилсаа холбооe хүгжөөлгэ шухала удха шанартай байна гэжэ Вьетнамай хүтэлбэрилэгшэ хөөрэлдөөнэй үедэ тэмдэглээ. Тус хөөрэлдөөн энэ талаар шэнэ алхам болохо байна.

СРВ-гэй национальна обороны министр Ван Тиен Зунг болон Б. Мурданиин хоорондо хөөрэлдөөнүүд эндэ болобо. Вьетнамай ВИА гэдэг информационно агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ хоёр оронoй арадуудай хоорондохи һайн харилсаае хүгжөөхэ шухала гэжэ хөөрэлдөөнэй үедэ хоёр тала мэдүүлбэд. Вьетнам-индонезиин харилсаанай амжалтатайгаар хүгжэлгэ Зүүн-Урда Азида эб найрамдал болон тогтууритай байдалые бэхижүүлхэ арга олгохо байна гэжэ тэдэнэр тэмдэглээ.

ГАВАНАДА БОЛОҺОН УУЛЗАЛГА

ГАВАНА. ВНР-эй, ГДР-эй, ЛНДР-эй, МНР-эй, НРБ-гэй, НРК-гай, ПНР-эй, Кубын Республикын, СРВ-гэй, СССР-эй ба ЧССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэнүүдэй хэблэлэй ба мэдээсэлэй таһагуудые даагшанарай зүбшэлэлгын ээлжээтэ уулзалга Кубын ниислэл хотодохи Конгрессүүдэй ордон соо эхилбэ.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эб найрамдалта гадаадын политикые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, хүдэлмэриин дүй дүршэлые халан абалсалга, мэдээсэлэй талаар уласхоорондын шэнэ гуримтай холбоотой асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ зүблэхэ зүйлдэ табигдана.

Кубын Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Мальмиерка уулзалгые нээлгэ дээрэ үгэ хэлэбэ.

[...]Н-ИРАГАЙ ФРОНТ ДЭЭРЭ

Иран—Ирагай дайн байлдаан [illegible] Иранай сэ[illegible]ванниин мэдээн [illegible]ёһоор, [illegible]йто участогто [illegible]ганнуудые ам[illegible] бэелүүлһэнэй [illegible] сэрэгшэд 15 [illegible] Ирагай газар [illegible]бтэрэн оробо. [illegible] Ирагай сэрэгэй [illegible] түлөөлэгшын [illegible]ёһоор, февра[illegible] үглөөгүүр Ира[illegible] Ирагай Басра Мандели болон Ханакин хотонуудые буудаба. Иранай сэрэгүүд 15 километртэ Ирагай газар дайда руу нэбтэрэн ороо юм ха гэһэн мэдээсэлые Ирагай түлөөлэгшэ буруушааба. Фронтын хойто хубидахи байдал хубилаагүй байһаар гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

* * *

БАГДАД. Февралиин 15 үглөөгүүр Иранай хоёр самолет Диялa провинци шадараар Ирагай агаарай дайда руу нэбтэрэн орожо, Багдадһаа 50 километрэй газарта оршодог Баакуба хотын кварталнуудые бомбодоһон байгаа гэжэ Ирагай сэрэгэй түлөөлэгшэ мэдүүлбэ. Амгалан зоной дунда алуулһаншье хүнүүд бии. Ирагай ниислэл хотодо агаарһаа добтолго хэлгын тревого соносхогдоо.

НИКОСИ. Иранай агаарайсэрэгэй хүсэнүүдэй самоледууд февралиин 11-да Багдадай баруун хубиие, Баакуба хотые бомбодоһон байна гэжэ Иранай ИРНА агентство мэдээсэнэ.

Дж. БУШ ИТАЛИДА ЕРЭБЭ

РИМ. США-гай вице-президент Дж. Буш богони болзороор Итали ерэбэ. Тэрэ Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ Б. Крakситай, Италиин бусад тусхай тушаалтадтай уулзаһан байгаа. Һүүлэй үедэ Ливандахи байдалай улам түгшүүрилтэй боложо байһан ушарта хөөрэлдөөнэй үедэ гол анхарал хандуулагдаа.

Дүтын Зүүн зүгтэхи энэ орондо Вашингтоной бэелүүлжэ байһан ээрхэг түримхэй политика Италиин правительствын һанаа зобооһониинь мэдээжэ. Тиимэһээ Римэй болон Вашингтоной хоорондо тодорхой арсалдаанууд гараһан байгаа. Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Дж. Андреотти США-һаа Римдэ байдаг элшэн сайд М. Рэббые дуудажа, американ сэрэгэй кораблинуудай Бейрудые ехэ буугаар буудажа байһантайнь дашарамдуулан, «һанаагаа ехээр зобожо байһанаа» тэрээндэ мэдүүлбэ.

Хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүүн ба баруун оронуудай хоорондохи харилсаанда, дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые Баруун Европодо, тэрэ тоодо Италида тараан тодхолгодо ехэ анхарал хандуулагдаһан байгаа. Энэ асуудалаар Италиин правительствын ябуулгануудаар сэдьхэлээ ханажа байһанаа Дж. Буш мэдүүлээ.

ТОЛИ

ЭНЭ ХУУДАҺАНДА...
- Ленинэй орд...
- Үшөө нэгэ...
- Арадай аман...
- Февраль һара...

ХОНИШОН АЙЛАЙ БАЯР

ОЧЕРК

...ҺАЯНАЙ Сагаан-Шулуутай нютагта хүхюутэй хүлгөөтэй болонхой. Эндэ шэнэ һонин хүрэжэ ерээд, колхозой түбэй һуурин соогуур дары түргэнөөр тараһан байна:

— Нүхэр, шагныш! Жаргалнай орденоор шагнагдаал, тон дээдын...

— Хэн Жаргал? Хонишомнай гү?

— Тиимэ, тиимэ. Хонишон Гармаев...

— Энэш эрхим гээшэл! Нютагыемнай суурхуулба ха юм!

Тиин энэ баярта мэдээсэл түбэй һууриншаа халин гаража, хүдөө малшадта хүрэжэ ошоо.

— Зай, Жаргал Данзанович, хатар наада хэхэ болоболта даа,—гэжэ түрүүн һони дуулгаһан колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн хүхюунээр шоглон хэлэбэ.

— Хатар хэхээр юун болооб?—гэн, хонишон ойлгожо ядангяар урдаһаань хаража миһэд гэнэ.

— Юумэн болоо даа, баярлахаар ехэ юумэн... Ганса танайдашье бэшэ, бүхы нютагаархидыемнай баясуулһан юумэн...—гэхэ зуураа, һониние дуулгагша хүн хармаанһаа газетэ гарган харуулба.

Газетын түрүүшын нюурта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай толилогдоһон байхань харагдаба: «РСФСР-эй мал ажалай түрүүшүүлые СССР-эй орденуудаар болон медальнуудаар шагнаха тухай» гээд уншанад. «Ленинэй орденоор — Могойтын районой «Дружба» колхозой ахалагша хонишон Гармаев Жаргал Данзановичые»...—гэжэ саашань үргэлжэлүүлбэ.

Удаань хонишоной гарые барин амаршалалга болоно:

— Энэ ехэ шагналаар таниие амаршалнабди!

— Һайн даа! Иимэ шагналда хүртэхөөр юумэ хээ гээшэ гүб?

— Хээл хадашни шагнаба гээшэ бэд даа,—гэжэ Жаргалай нүхэр Цырендулма Ринчинова хажуу тээһээнь оролсобо.

Тиихэдэнь Жаргал Данзанович нүхэр тээшээ хаража:

— Ганса минии бэшэ, харин бултанаймнайл оролдоһоной түлөө үгөө ха юм даа. Харин партиин райкомһоо амаршалгын телеграмма абаад гайхалдажа байгаалди,—гээдхинэ.

— Тиимэ даа, гэр бүлынтнай шагнал гээшэ гээшье һаа, алдуу болохогүй байха. Гэбэшье ахалагша хонишоной гол харюусалга хараада абтаа аабза...

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕН... Правительствын тон дээдын шагнал хайра. Хэншье иимэ ехэ шагналда минии хүртэдэггүй. Жаргал Данзанович Гармаевшье дэмы хүртөө бэшэ. Тэрэнэй олон жэлэй турша соо оролдоһон ажал иимэ үндэрөөр сэгнэгдэбэ ха юм.

...1967 оной мартын хорёодоор бэлэй. Залуубтар наһатай Жаргал Гармаев «Дружба» колхоздо хүдэлхэеэ ерэбэ. Колхоздо зоной хододоол дутэжа байдаг тула тэрэниие дуратайгаар угтан абаһан байгаа.

— Зай, ямар ажал хэхэ хүсэлтэйбта?—гэжэ Жаргалһаа асуубад.

— Ямаршье ажал хээ һаа, намда хамаагүй,—гэһэн харюу дуулдаба.

Иимэл хүн колхозой үйлэдбэридэ хэрэгтэй байгаа ха юм даа.

— Тиигэбэл мүнөөдөө хонидой түрэлгэдэ хамһалсаха болоолта даа, сакманщигаар. Һүүлдэ хонидой шэнэ отара даажа абахат. Зүбшөөхэ байна гүт?

— Хамаагүй, болохол даа.

Колхозой правленидэ болоһон хөөрэлдөөнэй һүүлээр хэдэхэн хоноод, нүхэр Гармаев хонидой түрэлгэдэ сакманщик боложо гараһан юм. Сакманщигаар хүдэлхэ үе соогоо хонишоной ажалда бүри дүр—өө, хони адуулха, хурьгадые абаха, эдеэлүүлхэ талаар яһала шадамаа байһанаа харуулаа.

— Энэш баһал һургуули гээшэ,—гэжэ нүхэдтөө тэрэ хэлэдэг байһан гэхэ.

Теэд бэеэрээ үзэһэн, гараараа хэһэн ажалһаа үлүүгээр яагаад бодото дүршэл олохобши даа?! Нээрээл, «ажал хэжэ, ажабайдалаа зохёохо» гэдэг зүйтэй ха юм даа.

Гармаевтан тэрэл жэлэйнгээ намар зуһаг хонидой отарые даажа абаа һэн. Тиихэдэ шэнэ түрэхэ мал хараха гээшэ тиимэшье бэлэн бэшэ һэн ааб даа. Гадна Арын-Булагта баригдаһан хашааньшье мууданги байгаа. Гэбэшье бүхы шадабари дүршэлөө, хүсэ шадалаа зангидан хүдэлжэ, түрүүшынхеэ хонидой түрэлгые үнгэргэһэн юм.

— Түрүүшын түрэлгэ ямараар үнгэрөө һэн бэ? Хэды хурьгадые түлжүүлээ һэмта?—гэжэ хонишонһоо мүнөө асуухада:

— Түрүүшын түл абалга бирагүй һэн даа,—гэжэ харюусаһан байна.

Ямаршье ажал түрүүшын жэлдэ халиргай үрэ дүнгүүдтэй байхаяа һанадаг гээшэ ааб даа. Зүгөөр хойшо хойшоо болохо бүреэ хүн бүхэн ажалдаа дүршэл мүлиржэ, үлүү һайн дүнгүүдые туйладаг ха юм. Жаргалтан тухайдашье иигэжэл хэлэхээр байна. Гармаевтан тэрэ буусадаа үшөө гурбан жэл хонидые түрүүлээд, 600—700 хурьга абажа түлжүүлээ һэн.

Иигэһээр байтар, мүнөө үбэлжэжэ байгша бууса, байрань баригдаһан юм. Тиихэдэнь ондоо һүрэгые абаад, эндэ зөөжэ ерэһэн байгаа.

— Энэ буусада байрлаһанһаа хойшо ямарнууд үрэ дүнгүүдые туйлаһан байнабта?—гэжэ асуугдаа.

— 1973 ондо эндэ байрлаһанһаа хойшо жэлһээ жэлдэ түсэб даабарияа үлүүлэн дүүргэжэ ябаабди. Социалис мүрысөөндэ илагшын тэмдэгүүдтэшье хэдэн дахин хүртэһэн байнаб. Илангаяа арбадахи табан жэлэй түсэбүүд һайн дүнгүүдтэйгээр дүүргэгдээ һэн. Жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 100—116 хурьгад хүрэтэр абажа түлжүүлдэг байгаабди. Мүн нооһооршье түсэбөө ехээр үлүүлһэн байнабди. Түсэбэй ёһоор хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайшалха байһан аад, 4 килограмм 200 грамм хайшалаа һэмди,—гэжэ хөөрэбэ.

Эдэ дүнгүүдтэнь баясангүй байхаар аал?! Эрхим лэ дүнгүүд гээшэ. Теэд парти, правительствамнайшье хонишодой иимэ ажалые үндэрөөр сэгнээ ха юм. Жаргал Данзанович 1976 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй.

Арадай ажахые хүгжөөхэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэл үнгэрбэ. Энэ үе соо хонишон Гармаевай гэр бүлын бүтээһэн ажал һайн дүнгүүдтэй. Түсэб уялганууд бүхы талаараа жэлһээ жэлдэ үлүүгээр дүүргэгдэдэг болонхой. Түл абалгын үедэ сакманщигуудай ажалые хонишоной туһалагша Цырендулма Ринчинова өөрөө эмхидхэдэг байна. Тиимэһээл түл абалгые жэл бүри амжалтатайгаар үнгэргэдэг байһаниинь ойлгосотой.

«Дружба» колхозоор ябахадаа, Гармаевайда хүрэхэ саг нэгэтэ бэшэ тохёолдодог. Тиин хүрэхэ бүридөөл «эндэ ажалша бүхэриг, шамбай бэрхэ зон ажаһуудаг» гэжэ һанагдадаг. Юундэб гэбэл, хорёонь саб-яб заһагданхай, хотон хашаань һайнаар дулаалагданхай, газаа гэртэнь сэбэр байдаг. Үбэлэй сагта хуһамаг хорёо соонь үбһэ тэжээлэй э бэг ехээр нөөсэлэгдэнхэй байхые хаража баясахаш.

Эдэ хонишодтой уулзаха бүреэ тэдэнэй ажалай амжалтануудаар, дүй дүршэлөөр һонирходогбди. Нүхэр Ринчинова байһан соонь хөөрөөд лэ үгэдэг хүн юм.

— Түл олоор абаха гээшэ оролдолгын хүсэн лэ даа,—гэжэ эхилээд, тэрэ саашань үргэлжэлүүлэн хөөрэхэ. —Тон түрүүлэн зун-намарай үедэ хонидоо һайса адуулжа таргалуулха хэрэгтэй юм ааб даа. Тиихэтэй хамта хонидой үрэжүүлгэ хаһа саг соонь һайн үрөөр зүб ёһоор нарилжа хэхэ болоно. Һүүлээрнь үбэлэй үедэ түрэхэ хонидоо дүмүү һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэ, дааруулхагүй гэжэ элитэ ааб даа. Тиигээд лэ хонидой түрэлгын үедэ хурьгадыень тэнжээхэ ажал шухала ха юм. Бидэнэр, жэшээнь, түрэһэнэйнь һүүлээр долоо-найма хоноод, хурьгадта холимог тэжээл, олдоо һаань, загаһанай тоһо гэхэ мэтэнүүдые холижо эдюулдэг һэмди. Тиихэдэ түрэһэн хонидтоо хэдэн хоноһон хойноо концентрат, үбһэ үгэжэ эхилдэгбди. Харин түрэхэ хонидто үглөөгүүр толгой бүриин 150 грамм хэмжүүртэйгээр концентрат, мүн үбһэ эдюулээд, тэдэнээ гаргажа бэлшээдэгбди...

Жаргал Данзанович хүршэ хонишодтоёо мүрысэхэ зуураа арга саг оложо, тэдэнтэй ябалсадаг, ажал байдалаа шалгалсадаг байна. Хэрэгтэй болоо һаань, туһаламжа үзүүлхэһээ хэзээдэшье арсадаггүй.

1984 он гараад байна. Саашанхи зорилготнай ямар гээшэб? —гэжэ асуугаа бэзэб.

—Энэ үбэлжэлгээ, түл абалгаяа эмхитэйгээр үнгэргэжэ, жэлэйнгээ түсэб даабариие үлүүлэн дүүргэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй хүдэлжэ байнабди,—гэжэ харюусадаг.

Жаргал Данзанович хии, дэмы юумэ хэлэдэггүй хүн юм. КПСС-эй ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэридэ харюу болгон, эрхимээр хүдэлжэ, СССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгалтануудые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргэхэ байһандань найдамаар. Ленинэй орденоор шагнагдаһан ушар Жаргал Данзанович Гармаевые шэнэ амжалтануудта бүри ехээр зоригжуулба ха юм!

А. ЖАМБАЛОН.
Шэтын областиин Агын Буряадай автономито округ.

„РИГОЛЕТТО"

Ленинэй орденто оперо болон балетэй академическэ театрай репертуарта үшөө нэгэ оперын нэрэ нэмэбэ. Тэрэ хадаа Дж. Вердиин «Риголетто» гэһэн оперо болоно. Ахамад болон дундуур үеын хүнүүд хэдэн жэлэй урда тээ энэ оперые театрай сценэ дээрэһээ шагнажа үзэһэн байха. Харин мүнөө Вердиин мүнхэ зохёолой шэнэ найруулгые харагшадтаа театр дурадхаба гээшэ.

Нэн түрүүн оперын сценографи болон зарим үзэгдэлнүүдэй хубинханууд шэнээр бодомжологдон табигдаа. Манай театрта түрүүшынгээ жэл хүдэлжэ байһан И. Плекунов зужэгые шэмэглэн гоёогоо. Энэ уран зурааша тон өөрынхеэрээ оперые шэмэглэбэ. Юуб гэхэдэ, урда тээнь «Риголеттын» шэмэглэл ямаршье театрнуудта аб адляар хэгдэдэг, нэгэ городһоо нүгөөдэ руунь нүүжэ байдаг шэнгеэр үзэгдэгшэ һэн. И. Плекунов оперын нэгэдэхи үзэгдэлые иимээр шэмэглээ: сценын талмайе доодо зал, дээдэ галерей хоёрһоо бүридүүлэн найруулба. Тиигэжэ уран зурааша хоёр зорилго бэелүүлээ. Нэгэдэхеэр, хүнэй харахада, сценэ дээрэхи зай ехэ болоһондол үзэгдэнэ. Хоёрдохёор Герцогые угтажа абаһан Монтероне гэгшын гаража ерэлгэ драматическа талаараа һүроотэй боложо үгөө. Гэбэшье үнгын талаар шэмэглэл дутуутай байна. Гэрэл ба бүрэнхы—бэе бэедээ зүришэлдэһэн хоёр үнгые ехээр хэрэглэхэ байгаа.

Театрай түрүү дуушад энэ зужэгтэ наадана. Нэрлэбэл, СССР-эй арадай артист К. Базарсадаев, РСФСР-эй габьяата артистнууд С. Раднаев, В. Буруев, Буряадай АССР-эй арадай артист Н. Панчуков, Буряадай АССР-эй габьяата артистнууд Е. Кыштымова, Л. Третьяков, артистнууд В. Бороев, В. Базарова болон бусад.

Дж. Вердиин оперо соо харуулагдаһан «бишыхан хүнэй» газаа талын үзэмжэгүйгөөр харагдалга сэдьхэлэйнь һайхан хоёрые тобойлгогдоһон байдаг. Манай театрай сценэ дээрэ табигдаһан зужэг соошье энэ талань мүн лэ хүсэтэйгөөр харуулагдана. Муухай бэетэй Риголеттын һайхан сэдьхэл «энэ дэлхэйн эрэ доргон» баяшуулһаа үлүү. нэгэ шатаар дээдэ тээнь байна гэжэ бидэ ойлгонобди. Герцог Мантуанский гэгшын айлшадые һамааруулагша барлаг Риголеттын трагеди зужэгэй гол удха боложо үгэнэ. Басаганайнгаа нэрэ хүндые бузарлуулһан Риголетто Герцогһоо үһөөгөө нэхэхэ гэжэ ойлгомторгүй басагаяа алаһан болоно.

Риголеттын партиие дуулаһан РСФСР-эй габьяата артист Саян Раднаев өөрынгөө геройн абари зангые хурсаар харуулжа шадаа. Риголеттын зүрхэн соо зүрилдөөн болоно. Албандаа байхадаа, хорон хэлэтэй баяшуулые шоо үзэдэг, Герцогэй хажууда ябагшадые наадалан хэлэхэ аргаяа алданагүй. Харин басагантай хөөрэлдэхэдөө, энэ хүн танигдашагүйгөөр хубилна. Юуб гэхэдэ, Джильда тэрэнэй гансахан басаган, гансахан жаргалынь.

С. Раднаев Риголеттын зүрилдөөтэ абари зангые тобойлгон харуулна. Тэрэнэй дохолон татаад ябадаг ябадалые, нюур амаяа жэгтэйгээр хубилгахыень шадамагаар харуулна.

Оперын хоёрдохи үйлэ соо Джильдые хулгайлһанайнь һүүлээр Риголеттын образдо шэнэ зүйл бии болоно. Хүнэй харахада, үноохил зандаа хэбэртэй аад, мэхэлэгдэһэн хүнэй зүрхэнэй шарха эли мэдэрэгдэнэ. Риголеттын суута ариие шагнахада, һалихай ябадалтай дээдэ түрэлтэниие элиишэлһэн уур сухал орьёлно, зоболондо дарагдаһан эсэгын хайрагүйһан мэдэрэл соностоно.

Л. Третьяков (Герцог), Е. Кыштымова (Джильда) гэгшэд С Раднаевтай яһала тааража наадана. Зүгөөр Джильдын образ гүйсэдөөр бүридэнхэй гэхын аргагүй. Юундэшьеб Е. Кыштымова досоогоо бэеэ баринги, во-

Дансаран ДОРЖОГУТАБАИ

ГУРБАЛЖАН МҮРНҮҮД

(АРАДАЙ АМАН ҮГЫН АЯЛГААР)

Арюун ажалай үрэ ехэ,
Ажалша хүнэй нэрэ ехэ,
Арадай үнэн түрэ ехэ.

Үдэр һүниин эрьесэ мүнхэ,
Үнэн худалай тэмсэл мүнхэ,
Үнэн сурталай үндэһэн мүнхэ.

Баранда үгэеэ ойлголсоогүй хойшолонтой,
Байгаалиин тэнсүүри алдуулха хойшолонтой,
Бага ехэшье һаа үһэрил хойшолонтой!

Түгэлдэр хүнэй һэшхэл үндэр,
Түрэ засагай туг үндэр,
Түмэн арадай заяан үндэр.

Эреэн могойн хадхуур хоротой,
Эрэмдэг сэдьхэлэй атаархал хоротой,
Элэг барнһан энеэдэн хоротой!

Үлзы нютаг үбгэдөөр баян,
Үрүүд һайта нүхэрөөр баян,
Үндэр сэдьхэл бодолоор баян.

Үргэһэ дутуугаар хүдэлхэ—зоболон,
Үбшэ хабшанда нэрбүүлхэ—зоболон,
Үтэлн хүндэ ойлгуулха—зоболон!

Нинтын зөөри үбэршэлхэ—эндүүтэй,
Нинигэм журам сахяагүй—эндүүтэй,
Наһандаа юумэ үзөөгүй—эндүүтэй!

Эгээлэй үбшэ һэргылээгүй—буруу,
Эд зөөридэ шунахайрха—буруу,
Эрдэм бэлиг шудалаагүй—буруу.

Арадай хэрэгтэ оролдохо—ашатай,
Атар газар элдүүрилхэ—ашатай,
Аба эжыгээ хүндэлхэ—ашатай.

Үхибүүн наһанай сэдьхэл һайхан,
Үүрэй толоной үер һайхан,
Үнэн ябадалай заяан һайхан!

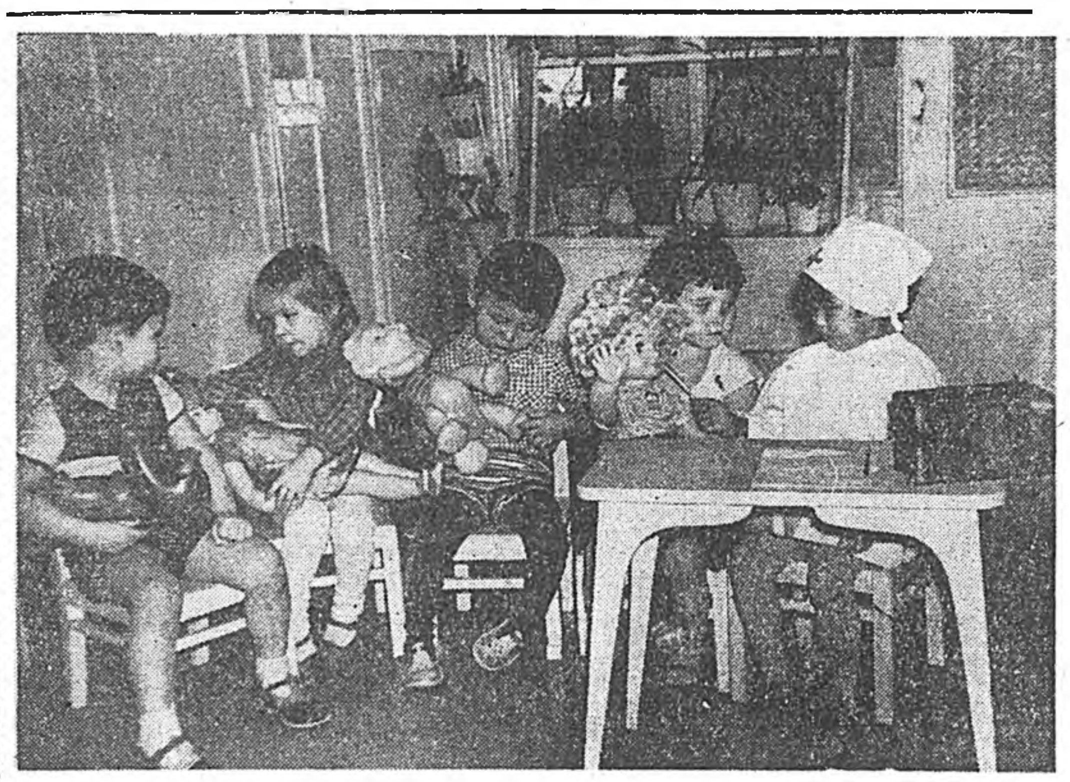
Хобуушанай хошуун хүйтэн,
Хулгайшанай нюдэн хүйтэн,
Худалшанай үгэ хүйтэн!

Һайхан хүнэй үгэ дулаан,
Һайхан нюдэнэй элшэ дулаан,
Һаншаг сагаан Эхэ дулаан.

Залхууда ажал холо,
Залихайда гэрынь холо,
Заргашанда үнэн холо.

Алтай дэлхэйн сагууд ээлжээтэй,
Ажабайдалай эрьесэ ээлжээтэй,
Амн наһанда харгы ээлжээтэй.

Хүүгэдэй зуруулаар наадаха хорюултай,
Хүбшэдэ һаадаг тодхохо хорюултай,
Хүн түрэлтэниие хюдаха хорюултай.

Бэеэшни ямар бэ?

В. МУЛЛЕРАЙ фото.

ХҮСЭЛ БОЛИ...

Облпрофсоведэй түрүү һуури ээзлхын түлөө эхилһэн наадаанай удаадахи уулзалганууд болобо. Эндэ түрүүлжэ ябаһан «Буревестнигэй» шатаршад «Спартак» бүлгэмэй командатай наадаба. Виктор Максимовтай наадаһан Согто Намжилов уулзалгын тэн багта хүбүүн тэргэ хоёроо үгэжэ байгаад, ноёндонь сухарилтагүй доботолго эмхидхэжэ, шухала очко командадаа асараа. Мүн «Буревестник» бүлгэмэй гэшүүд Баир Буруев Владимир Хахановтай, Баир Митыпов Бато Цырендылыковтэй, Эдуард Халудоров Владимир Тарасовтай наадахадаа, эдэнэрээ торгоонгүй шүүжэ гараһан байна. Гансал Энгельсина Улымжиева Евгения Солдатовада шүүгдэхэ баатай болоо. Уулзалга 4:1 тоотойгоор дүүрэжэ, «Буревестнигэй» шатаршад түрүү һуурияа бүри бэхижүүлбэ.

ЛВРЗ-гэй, «Забайкалец» гэжэ спортын клубуудай командануудай уулзалга суглаpагшадай анхарал татаа. Эндэ авиазаводой шатаршад ухаамгай бэрхээр, болгоомжотойгоор наадажа гараа гээд абаһаар тэмдэглэлтэй. Нэгэдэхи хюлгэ дээрэ наадаһан Виталий Тоневицкий Игорь Брылевтой тулалдахадаа, яһала һайн ябадалнуудые хэжэ наадаяа эхилээ бэлэй. Гэбэшье хожомынь алдуу гаргажа, партияа алдаа. Николай Данилов Михаил Леоновтой наадахадаа, абаһаар хүндэ байдал-

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Эб найрамдалай, зохёон байгуулхы замаар»—«Правдын» түрүү бэшэг. КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС-тэ болон ВЛКСМ-эй ЦК-да.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.45 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «Олимпиадын дневник». 10.15 — «Буратиногой выставкэ» 10.45— «Спортлотогой» 7-дохи тираж. 10.55 —«Һанана гүш, нүхэр...». 12.00 —Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудта. Хоккей. 14.30 — «Гэр бүлэ ба һургуули». 15.25 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 15.30 — «Ан амитадай аймагта». 16.30 — «Хани харилсаан». 17.00—Баримтата фильм. 17.30 — Венгриин Арадай Республикын барилгашадай профсоюзай арадай хаарай ансамблиин концерт. 18.00 — Үбэлэй Олимпиин XIV наадануудта. 19.00—Политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Летуновой хөөрөөн. 19.30 — Мультфильм. 19.40—«Обкомдо бэшэг ерэбэ». 20.40—«Капитал»—уран һайханай фильм. (Франци). 22.00 — «Время». 22.45— Үбэлэй Олимпиин

ФЕНОЛОГОЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

ФЕВРАЛЬ

БУРЯАД орондо орожо ерэһэн сагаан һарын нэгэн шэнэ февралиин 2-то тудалдаа гэжэ бэшээ һэмди. Тэрэ үдэр һулаханшье һалхигүй, зохид үдэр тудалдаа гэжэ манай эндэхи хүнүүдшье, айлшадшье ажаглаа бэзэ. Хойто үдэрынь үглөөгүүрһээ үдэ болотор хорон хүйтэн жабартай байба. Харин үдэһөө хойшо намдуураа.

Тойрожо байһан байгаалиие шэнжэлжэ, ажаглажа байһан хүнүүд гээшэ ямар жэлэй болохо байһые урдишалан тухайлжа байдаг. Тиихэдэ жэлэй ямар оршохо тухай оньһон үгэнүүд соошье уран хурсаар арад зон тэмдэглэнэ. Жэшээнь, «Буряад үнэнэй» февралиин 4-нэй номерто «Толи» хуудаһанда толилогдоһон Б. Намсарайн оньһон үгэнүүд соо нигэжэ хэлэгдэһэниинь тон зүб гэжэ бодоноб: «Үндэр модон үндэһэнһөө эхитэй, үндэр ургаса үбэлһөө эхитэй».

Манай бурлад зон эртэ урда сагһаа хойшо байгаалиие ажаглажа ябаһан, эрдэмтэйшье байгаагүй һаа, өөрын тобшолол хэнхэй байдаг һэн. Тэрэ ажаглалтань аман үгөөр үе дамжан, аша гушанартань хүрэһэн байдаг.

Нёдондохи жэлые ажаглахадаа, хура бороотой зун боложо, зарим гол мүрэнүүд һабаһаа халижа магадгүй, үндэр ургасатай жэл хүлеэгдэнэ гэжэ 1983 оной февральда тэмдэглэгдэһэн байгаа.

1984 ондо баһал шииг нойтоор дутахагүй, ургаса һайнтай жэл болохо гэжэ ажаглагдана. Хүнэйшье, хулганыншье химэлхэ тарян ногоон ургахал байха. Энэ үбэл саһаниинь саг соогоо һайнаар ороо, оройтоогүй.

Зундаа тарянай, ногооной һая ургажа эхилхэдэ, хура бороо дуталдахагүй аабза гэжэ һанагдана.

Энэ һарада үдэр ута, тэнгэри сэнхир боложо, наранай туяа хурсадажа эхилнэ. Февралиин 8-най үдэр үглөөгүүр 23 градус хүйтэн байгаа, теэд үдэрэй 16 сагта термометрэй үһан 11 градус хүрэтэр дээшээ «гүйгөө».

Энэ һарын хоёрдохи хахадта хара турлаагууд «түрэсэ наадажа», агаарта дээшээ доошоо ниидэжэ байгаад, хаагалдаг, элдэб янзаар аягладаг. Дунда Азида ороохо тарлагаа энэ һарада тарижа эхилнэ. Харин манай эндэ газарнай үшөө сагаан дэгэлээр хушаатай зандаа байдаг.

С. СКОЛЬЖИКОВА,
СССР-эй географическа бүлгэмэй бодото гэшүүн.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» февралиин 11-дэ үнгэргэгдэһэн 6-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна лотерейн главна управлени согсолбо.

«49-һөө 6-ень тааха спортлото»: 634.198 билет ороо.

Зургаан номер хэншье таабагүй, табан номер (55 карточка) таагшад —904 түхэриг, дүрбэн номер (2303 карточка) тааһан хүнүүд — 24 түхэриг, гурбан номер (28425 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 4.285475 билет ороо. Табан номер (17 карточка) тааһан хүнүүд— 10.000 түхэриг, дүрбэн номер (2789 карточка) таагшад —148 түхэриг, гурбан номер (100311 карточка) тааһан хүнүүд 7 түхэриг абаха.

«Спортлотонуудай» 6-дахи тиражай шүүбэринүүд февралиин 22-һоо мартын 22 болотор түлэгдэхэ. (ТАСС).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96, приемная—2-54-54, зам редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв секретарь—2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни—2-34-05, пропаганды —2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-36, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-61, 2-57-03 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие —2-35-95 отдел объявлений —2-65-54

Республиканская типография ...ственного комитета Бурятской ... делам издательств, полиграфии ... ной торговли г. Улан-Удэ, ... Н-00335. Заказ № 42.